

Azərbaycan beynəlxalq
məqyaslı tədbirlərin
keçirilməsi üçün
etibarlı ölkədir

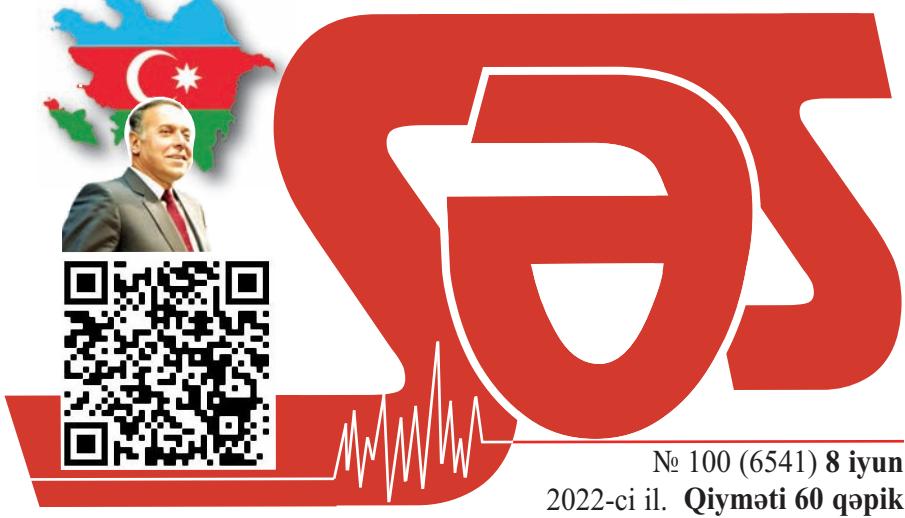
10

BAKİ ENERJİ HƏFTƏSİ - Azərbaycanın
nailiyyətlərini nümayiş etdirən mühüm platforma!

2

İlham Əliyev: "Bu konfransın keçirildiyi ilk ildən etibarən Azərbaycan özünün dünyaya açıq olduğunu elan etdi. Biz elan etdik ki, Xəzər dənizini əməkdaşlıq və sərmayələr məkanı kimi görmək istəyirik"

6

"Bu, Türkiyə və
Azərbaycanın
Ermənistana
verdiyi müsbət
mesajların bir
nümunəsidir"

"TEKNOFEST bir dünya brendinə
çevrildi. Azərbaycan bu festivala
çox böyük maraq göstərdi və bu,
çox faydalı oldu." Bu fikirləri...

Erdoğanın
qərarı
qətidir!

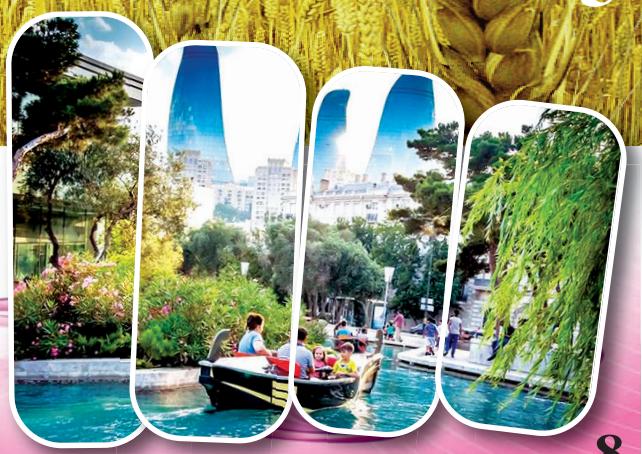

5

Bakıda ağacıları
kəsib park yeri
düzəlttilər!

Azərbaycan
turistləri
qarşılamağa
hazırdır?

8

BAKİ ENERJİ HƏFTƏSİ - Azərbaycanın nailiyatlarını nümayiş etdirən mühüm platforma!

İlham Əliyev: "Bu konfransın keçirildiyi ilk ildən etibarən Azərbaycan özünün dünyaya açıq olduğunu elan etdi. Biz elan etdik ki, Xəzər dənizini əməkdaşlıq və sərmayələr məkanı kimi görmək istəyirik"

Bu gün paytaxtımız Xəzər regionunun neft-qaz və enerji sektorunda ənənəvi və ən nüfuzlu tədbiri hesab olunan Bakı Enerji Həftəsinə və Xəzər regionunun nəqliyyat sektorunun aparıcı sərgilərinə ev sahibliyi edir. Bakı Ekspo Mərkəzində iyunun 1-dən iyunun 4-dək davam edəcək Bakı Enerji Həftəsi ("Baku Energy Week") öz brendi altında 3 böyük tədbiri birləşdirib - 27-ci Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz, 10-cu Yubiley Xəzər Beynəlxalq Energetika və Bərpə olunan Enerji sərgiləri və Bakı Enerji Forumu.

Bu il sərgilərə və forumda 31 ölkədən 250 şirkət qatılır. Forumda iştirak edən ölkələr arasında ABŞ, Almaniya, Azərbaycan, Belarus, Birleşmiş Ərəb Əmirləkləri, Böyük Britaniya, Çin, Finlandiya, Fransa, Gürcüstan, Hindistan, Niderland, İsrail, İspaniya, İsviçrə, İndoneziya, İtalya, Qazaxistən, Macarıstan, Norveç, Ruminiya, Rusiya, Serbiya, Səudiyyə Ərəbistanı, Sinqapur, Türkiye, Xorvatiya, Yaponiya, Yunanistan, Özbəkistan yer alıb. Tədbirə ənənəvi olaraq Azərbaycanın Energetika Nazirliyi və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) dəstək göstərir. Bakı Enerji Həftəsinin statusunu onun sponsorlarının tərkibi də göstərir: "ACWA Power", BP, "Equinor", "Masdar", INPEX, "Türkiye Petrolleri", "Baker Hughes", "Microsoft", "PASHA Bank", "TechnipFMC", "Tenaris", "TotalEnergies", "Uniper", "Azeri MI Drilling", AZFEN, "Baku Steel Company", "Caspian Drilling", "Caspian Marine Services Limited", Qeyd edək ki, "Ernst & Young", "Global Energy Azerbaijan Management", "Tekfen". İştirakçılar arasında "Bos Shelf", "Gazprombank", "Equinor", "Schlumberger" və digər şirkətlər çıxış edir.

HƏR İL PREZİDENT İLHAM ƏLİYEVİN AÇILIŞ MƏRASİMİNDƏ İŞTİRAKİ SƏRGİNİN YÜKSƏK

STATUSUNU BİR DAHA TƏSDİQLƏYİR

Qeyd edək ki, "Xəzər Neft və Qaz" sərgisinin keçirilməsi təşəbbüsü ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən dəstəklənib. O vaxtdan bəri "Xəzər Neft və Qaz" sərgisi neft, qaz və energetika sahəsində aparıcı mütəxəssislərin görüş yeri olub, burada gələcək əməkdaşlığı dair memorandumlar, müqavilələr imzalanıb. Sərgi yaradıdı ilk günlərdən respublika rəhbərliyinin ciddi diqqəti altındadır. Belə ki, her il Prezident İlham Əliyevin açılış mərasimində iştirakı sərginin yüksək statusunu bir daha təsdiqləyir. Və ənənəvi "Xəzər Neft və Qaz" sərgisi əvvəki illərdə olduğu kim, bu dəfə da uzun illər uğur qazandıqları üçün sərgiye ABŞ, Böyük Britaniya, Türkiye və digər ölkələrin birinci şəxsləri öz təbrik məktublarını göndərmələri dünyaya liderlərinin Prezident İlham Əliyevin şəxsinə olan hörmətdən ireli gelir. Çünkü bu gün Cənab Prezidentimizin rəhbərliyi ilə Azərbaycan dünyada çəkisi və rolü artan bir ölkəyə əvvəlki tərəfdən mövqeyini daha da möhkəmləndirdi, bögədə yaratdığı yeni realıqlarla dünya siyasetinə təsir imkanlarını artırdı. Azərbaycan bu gün dünyaya ister tolerantlıq, ister multikultural dəyərlərin inkişafı, isterse də iqtisadi tərəqqi baxımından yeni model təqdim edir. Və Müstəqillik Günü ilə Prezident İlham Əliyevə ünvanlanan təbrik məktublarının hər birində qeyd edilən fikirlər, faktlar da Azərbaycan dövlətinin və xalqının elde etdiyi uğurların təsdiqidir. Azərbaycanın beynəlxalq gündəlikləeki mühüm məsələlərin həllində fəal rolu öne çəkilərək qarsıdağı dövrün prioritetlərinin müəyyənləşdirilməsində yeni yanaşma özünü qabarlıq şəkildə bürüze verir. Təbrik məktublarının hər birində strateji tərəfdəşliğin və səmərəli əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsinə böyük inam ifadə edilir.

"BU KONFRANSIN KEÇİRİLDİYİ İLK İLDƏN ETIBARƏN AZƏRBAYCAN

ÖZÜNÜN DÜNYAYA AÇIQLADUGUNU ELAN ETDİ"

"Azərbaycan müstəqillik illərində öz enerji təhlükəsizliyinə sərmaye yatırıb, daxili bazarda tələbatları tam təmin edib və sayı artan ölkələrin enerji təhlükəsizliyində get-gedə daha mühüm rol oynamaya çalışır. Müstəqilliyimizin ilk illərində vəziyyət belə olmayıb", - deyə Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, artıq 27-ci dəfədir keçirilən Xəzər Neft və Qaz Sərgi və Konfransı qlobal enerji şirkətlərinin o vaxt müstəqilliliyini yenice qazanmış, bir çox çətinliklərlə üzləşmiş, ərazisinin əhəmiyyətli hissəsi işgal olunmuş və bir çox çağrıqlarla üzləşmiş Azərbaycana diqqətinin cəlb edilməsindən əvvəlki əməkdaşlıq və sərmayələr məkanı kimi görmək istəyirik. Xəzərin neft və qaz yataqlarına yatırılan ilk xarici sərmayələr bizim tərəfdən və tərəfdəşlərimiz tərəfindən təmin edilmişdir", - deyə Prezident İlham Əliyev vurğulayıb.

"MÜSTƏQILLİYİMİZİN İLK İLLƏRİNDƏ VƏZİYYƏT BELƏ OLMAVİB"

"Azərbaycan müstəqillik illərində öz enerji təhlükəsizliyinə sərmaye yatırıb, daxili bazarda tələbatları tam təmin edib və sayı artan ölkələrin enerji təhlükəsizliyində get-gedə daha mühüm rol oynamaya çalışır. Müstəqilliyimizin ilk illərində vəziyyət belə olmayıb". Bu barədə Prezident İlham Əliyev Bakı Enerji Həftəsi çərçivəsində 27-ci Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz Sərgisinin rəsmi açılış mərasimindəki çıxışında bildirib. Dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, artıq 27-ci dəfədir keçirilən Xəzər Neft və Qaz Sərgi və Konfransı qlobal enerji şirkətlərinin o vaxt müstəqilliliyini yenice qazanmış, bir çox çə-

Rəsmi xronika

Prezident İlham Əliyev Bakı şəhərinin Pirallahi rayonu ərazisində avtomobil yollarının yenidən qurulması işlərinin davam etdirilməsi ilə bağlı bezi tədbirlər haqqında Sərəncam imzalayıb. ***

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasının Gənclər Fondu Müşahidə Şurasının tərkibinin təsdiq edilməsi haqqında" 2018-ci il 13 mart tarixli 3784 nömrəli Sərəncamında dəyişiklik edilmiş və "Azərbaycan Respublikasının Gənclər Fondu Müşahidə Şurasının tərkibinin təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 13 mart tarixli 3784 nömrəli Sərəncamında dəyişiklik edilməsi barədə" 2018-ci il 29 avqust tarixli 444 nömrəli Sərəncamının leğv edilmesi haqqında Sərəncam imzalayıb.

tinliklərlə üzləşmiş, ərazisinin əhəmiyyətli hissəsi işgal olunmuş və bir çox çağrıqlarla üzləşmiş Azərbaycana diqqətinin cəlb edilməsindən əvvəlki əməkdaşlıq və sərmayələr məkanı kimi görmək istəyirik.

"Bu səbəbdən, Xəzər Neft və Qaz Sərgisi təşkilatçılarının rolu həqiqətən çox vacib idi ki, diqqəti və sərmayələri cəlb etmək mümkün olsun. Bu konfransın keçirildiyi ilk ildən etibarən Azərbaycan özünün dünyaya açıq olduğunu elan etdi. Biz elan etdik ki, Xəzər dənizini əməkdaşlıq və sərmayələr məkanı kimi görmək istəyirik. Xəzərin neft və qaz yataqlarına yatırılan ilk xarici sərmayələr bizim tərəfdən və tərəfdəşlərimiz tərəfindən təmin edilmişdir", - deyə Prezident İlham Əliyev vurğulayıb.

"ŞAHDƏNİZ-2" LAYİHƏSİ ENERJİ TƏHLÜKƏSİZLİYİ LAYİHƏSİDİR

Hər bir ölkənin enerji təhlükəsizliyi onun milli təhlükəsizliyindən ayrılmazdır. Enerji təhlükəsizliyinin əsas elementlərindən biri təbii qazdır. Bu səbəbdən enerji təhlükəsizliyi və enerjinin şaxələndirilməsi Azərbaycan kimi istehsalçı ölkə, həmçinin tranzit və istehlakçı ölkələr üçün eyni dərəcədə vacibdir. Prezident İlham Əliyev bildirmişdir ki, "Şahdəniz-2", TANAP və TAP dönyanın ən iri enerji layihələrindəndir. Layihəyə 45 milyard dollar məbləğində sərmaye cəlb ediləcək, marşrut boyu yerləşən ölkələrdə 30 mindən çox yeni iş yeri yaradılacaqdır. Təbii ki, bu layihə əlavə səyər teləb edəcəkdir." Eyni zamanda, dövlətimizin başçısı "Şahdəniz" layihəsinin Avropanın enerji xəritəsini dəyişəcəyinə əmin olduğunu bəyan etmişdir. Təbii ki, "Şahdəniz-2" layihəsi enerji təhlükəsizliyi layihəsidir. Bu layihə çərçivəsində il ərzində hasil ediləcək 16 milyard kubmetr qaz Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiye, Yunanistan, Bolqarıstan, Albaniya ərazisindən və Adriyatik dənizinin dibindən keçməklə İtaliyaya qədər 3500 kilometrən artıq uzanan boru kəmərləri vasitəsilə çatdırılacaq. Qeyd edək ki, Azərbaycan müstəqillik illərində öz enerji təhlükəsizliyinə sərmaye yatırıb, daxili bazarda tələbatları tam təmin edib və sayı artan ölkələrin enerji təhlükəsizliyində get-gedə daha mühüm rol oynamaya çalışır. Xəzər Neft və Qaz Sərgisi təşkilatçılarının rolu həqiqətən çox vacib idi ki, diqqəti və sərmayələri cəlb etmək mümkün olsun. Bu konfransın keçirildiyi ilk ildən etibarən Azərbaycan özünün dünyaya açıq olduğunu elan etdi. Cənub Qaz Dəhlizi hem de "Şahdəniz" qaz-kondensat yatağında hasilatı artırmağa imkan yaradır. Cəmi bir il beş aydır ki, Azərbaycan həmin tamamilə yeni müasir infrastrukturdan və qaz ehtiyatlarının nəqlində istifadə edir. Ötən il Azərbaycan 22 milyard kubmetr təbii qaz ixrac etmişdir.

Ardı Səh. 3

Əvvəli Səh. 2

Bu il gözlənilir ki, bu rəqəm 24 milyard kubmetr olacaq. Cənub Qaz Dəhlizinin icrası zaman Azərbaycan boru kəməri ərazisindən keçən ölkələrlə, eləcə də beynəlxalq maliyyə təsisatları, enerji şirkətləri, aparıcı ölkələrin hökumətləri və Avropa Komissiyası ilə çox sıx əməkdaşlıq əlaqələri qurub. Cənub Qaz Dəhlizin Məşvərət Şurasının hər ilin fevralında Bakıda keçirilən illik toplantısı həmin komanda işinin bariz nümunəsidir. Bu il fevralın 4-də Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurasının illik toplantısı keçirildiyi zaman bəlli oldu ki, planlarımızın ən böyük hissəsi artıq icra olunub və Cənub Qaz Dəhlizi artıq işleyir. Dövlət başçısı qeyd edib ki, hazırda Azərbaycan qazına olan tələbat sürətlə artır: "Təbii ki, biz bunu nəzərə almamışqı. Lakin, eyni zamanda, potensial istehlakçılar anlamlıdlırlar ki, bir il ərzində qazı böyük həcmde hasil etmək mümkün deyil. Bunun üçün bize müqavilələr lazımdır". Cənub Qaz Dəhlizinin genişləndirilməsinə dair fikirlərini paylaşan dövlətimizin başçısı deyib: "Biz danışqlara başlamalı və onları süretdirməliyik. Biz ənənəvi tərəfdarşalar və sərmayedarlarla, eləcə də enerji şirkətləri ilə çalışmalıyıq ki, hasilat artsın. Həmçinin biz mövcud qurğuları genişləndirməliyik. Bu məsələləri biz gələn illərdə planlaşdırımızdıq, çünkü Cənub Qaz Dəhlizi, artıq söylediyim kimi, üç boru kəmərindən ibaret vahid boru kəmərləri sistemidir. Onun sonuncu hissəsi - Trans-Adriatik boru kəmərinin buraxılıqlı qabiliyyəti 10 milyard kubmetrdir. İndi isə biz onun genişləndirilməsi haqqında düşünürük, çünkü buna ehtiyac var".

AZƏRBAYCAN DÜNYADA ÇOX ETİBARLI TƏRƏFDAŞ KİMİ TANINIR

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən milli maraqlara əsaslanan, çoxvəktorlu və praqmatik xarici siyaset nəticəsinə bu gün ölkəmizin beynəlxalq mövqeyi da-ha da möhkəmlənilib. Müasir dünya siyasetində etibarlı tərəfdəş kimi tanınan, Cənubi Qaf-qaz regionunun lider ölkəsi olan Azərbaycan hem ikitərəflı münasibətlər, hem də beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində səmərəli və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq əlaqələrini uğurla davam etdirir. Respublikamızın xarici siyasetinin səciyyəvi xüsusiyyətlərindən biri bu strateji kursun müstəqillik və suverenlik prinsiplərinə əsaslanmasıdır. Xüsusilə də 44 günlük Qəlebədən sonra ölkəmizə rəğbət daim artır, yüksək hörmət və etimad göstərilir. Ölkəmizin praqmatik enerji siyaseti regional və qlobal işbirliyinə, beynəlxalq təhlükəsizliyə xidmət edən yeni əməkdaşlıq platformalarının yaranmasına şərtləndirir. Bu gün Azərbaycan sahib olduğu zəngin enerji ehtiyatlarından səmərəli istifadə etməklə beynəlxalq miqyasda enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində mühüm rol oynayan aparıcı dövlətlərdəndir. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycanın iştirakı olmadan bu gün regionda heç bir layihə gerçekləşdirilə bilməz. Hazırda Azərbaycan sahib olduğu bütün bu üşünlüklərlə milli dövlətlərin, o cümlədən güc mərkəzlerinin uzunmüddəti perspektiv üçün əməkdaşlıq münasibətlərini inkişaf etdirmək istədiyi tərəfdəş ölkələrdəndir. Büttövlükde, Azərbaycan hazırda regionda sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunması üçün dayaq nöqtəsi, ən perspektivli tərəfdəş hesab edilir. Həmçinin, Azərbaycan öz enerji təhlükəsizliyini tam şəkildə təmin edir və bir çox ölkələrin, o cümlədən Avropa İttifaqının üzvlərinin də enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında feal rol oynayır. Bu gün beynəlxalq aləmdə güclü iqtisadiyyata, müstəqil siyasetə malik Azərbaycan dünyaya həm də, neft, qaz, elektirk enerjisi, neft - kimya məhsulları ixrac edir. Avropa İttifaqı Azərbaycanın əsas ticari tərefdaşdır. Avropa İttifaqı, eyni zamanda Litta republikası ilə əməkdaşlıq ölkəmiz üçün mühüm strateji əhəmiyyət kəsb edir. Asia ilə Avropanın qoşlaşğında yerləşən Azərbaycan öz enerji təhlükəsizliyini 100 faiz təmin etməklə yanaşı, Avropa İttifaqı ilə qlobal ticarətde de mühüm rol oynayır. Bu da dünyada sülhsevər, tolerant bir ölkə kimi tanınan müstəqil Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə nüfuzunun günbegün artmasına, onun qüdrətlənməsinə və tərəfdəşlarının çoxalmasına xidmət edir.

"BU GÜN AZƏRBAYCAN

BAKİ ENERJİ HƏFTƏSİ - Azərbaycanın nailiyyətlərini nümayiş etdirən mühüm platforma!

İlham Əliyev: "Bu konfransın keçirildiyi ilk ildən etibarən Azərbaycan özünün dünyaya açıq olduğunu elan etdi. Biz elan etdik ki, Xəzər dənizini əməkdaşlıq və sərmayələr məkanı kimi görmək isteyirik"

XARİCİ İNVESTİSİYA ÜÇÜN OLDUQCA CƏLBEDİCİ ÖLKƏLƏRDƏNDİR”

"Şaxələndirmə yalnız enerji təchizatına aid deyil. Bu, bizim iqtisadiyyatımızın şaxələndirilməsidir və biz buna nail oluruq. Hesab edirəm ki, bu gün Azərbaycanda biznes mühiti tamamile lazımi səviyyədər ve Azərbaycan xarici investisiya üçün olduqca cəlbedici ölkələrdəndir". Bu fikirləri Prezident İlham Əliyev 27-ci Beynəlxalq Xəzər Neft ve Qaz Sərgisi-nin rəsmi açılış mərasimindəki çıxışında söyləyib. "Dediyim kimi, birincisi, bizim neft-qaz sahəsində nəhəng təcrübəmiz var, biz ənənəvi şirkətlərlə tərefdəşliğimizə böyük dəyər veririk. Biz heç vaxt imza atdığımız müqaviləni bir sözünü belə dəyişməmişik. Biz surətlə inkişaf edirik və əlbəttə ki, Qarabağda və Zəngəzurda aparılan yenidənqurma işləri iqtisadi potensialımızı artıracaq", - deyə Azərbaycan Prezidenti vurğulayıb.

Dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, xaric borcumuzun aşağı səviyyədə olması - ümum daxili məhsulun yalnız 12.5 faizini təşkil etməsi də münbit iqtisadi şərait yaradır. Azərbaycanın elavə kreditlər götürməyə ehtiyad duymadığını diqqətə çatdırın Prezident İlham Əliyev deyib: "Bununla yanaşı, görsek ki Azərbaycan üçün vacib olan qlobal əhəmiyyətli layihələr var, əlbəttə, biz ənənəvi təref daşlarımız, aparıcı maliyyə institutlarına müvəraciət edəcəyik ki, bizə dəstək olsunlar. Bizim bununla bağlı Cənub Qaz Dəhlizi və digər laiyihələrdə təcrübəmiz var".

Dövlət başçısı bu gün hər bir ölkənin şirkətləri ilə əməkdaşlıq etməyə hazır olduğunu da deyib: "Perspektiv planlarımızın reallaşdırılması ənənəvi enerji tərəfdalarımızın istirakı olmadan mümkün olmazdı. Biz bu müsbət hüm dövrde, dünyada geosiyasi vəziyyətin bireyinə neçə ay bundan önce ilə müqayisədə kəskin şəkildə fərqli olduğu bir vaxtda istənilən ölkədən olan hər bir şirkətlə əməkdaşlıq etməyə hazırlıq".

"Enerji amili, enerji diplomatiyası və bütürənliklər bizim iqtisadi potensialımızı gücləndirir, bize imkan yaradır ki, cəsareti İslahatlarla yanaşı, neft-qaz sektorundan elde etdiyiğimiz gəlirlər iqtisadiyyatımızın qeyri-neft sektorunu yüksəltsin", deyə Azərbaycan Prezidenti.

**"BİRLƏŞMİŞ ŞATLAR VƏ
BİRLƏŞMİŞ KRALLIQ
ENERJİ SİYASƏTİMİZİN
BÜTÜN MƏRHƏLƏLƏRİNDE
BİZƏ HƏR ZAMAN BÖYÜK
DƏSTƏK VERİBİLƏR"**

Vurğulamaq lazımdır ki, Birleşmiş Ştatlar ve Birleşmiş Krallıq Azərbaycanın enerji siyasetini hər zaman dəstəkləyib. Büyük dəstək nəticəsində effektiv naılıyyətlər əldə olunub. Prezident İlham Əliyev Bakı Enerji Həftə çərçivəsində 27-ci Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz Sergisinin rəsmi açılış mərasimindəki çıxışında bildirib ki, Birleşmiş Ştatlar ve Birleşmiş Krallıq enerji siyasetimizin bütün mərhələlərində bize hər zaman böyük dəstək veriblər: "Biz Cənub Qaz Dəhlizinin komanda üzvləri, o cümlədən hökumətləri ilə fəal dialogu davam etdirməliyik. Mən Cənub Qaz Dəhlizində iştirak edən ölkələrin - Türkiyənin, Gürçüstanın, Bolqaristannın, Yunanistanın, Albaniyanın, İtaliyanın hökumətlərinə fəal əməkdaşlıq etdiklərinə görə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm". "Həzirdə yeni çağırışların və tələbatların olduğunu nəzərə alaraq, əlbəttə, bizdə artıq digər potensial istehlakçı ilə danışılmalıdır.

prosesindəyik. Lakin bunun üçün yalnız bizim səyələr kifayət olmayacaq. Avropada infrastruktur, yeni interkonnektorların tikintisine yarımçılmalar olmalıdır və yeni şərtlər üzərində razılıq əldə edilməlidir", - deyə dövlətimizin başçısı qeyd edib.

çisi qeyd edib. Birləşmiş Ştatların və Birləşmiş Krallığın hökumətlərinə də təşəkkürünü bildirən Azərbaycan Prezidenti deyib: "Onlar enerji siyasətimizin və fealiyyətimizin bütün mərhələlərində bize hər zaman böyük dəstək veriblər. Bizi həmin böyük dəsteklə bu nəticələrə nail olara bildik. Mən, həmçinin beynəlxalq maliyyə təsisatlarına - Dünya Bankına, Avropa Yenidənqurma və İnkışaf Bankına, Asiya İnkışaf Bankına, Avropa İnvestisiya Bankına, Asiyanın İnfrastruktur və İnvestisiya Bankına, yeni Cənub Qaz Dəhlizini maliyyələşdirmiş bütün banklara təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Ümid edirəm ki, onlar, həmçinin bizim yenilənmiş planlarımızın həyata keçirilməsi, xüsusiətə malik Trans-Adriatik boru kəmərinin genişləndirilməsinə də dəstək verəcəklər. Bunun üçün tələb olunan siyasi iradə və potensial var". Göründüyü kimi, ABŞ-nın hər zaman Azərbaycana və Prezidentinə böyük dəyər verib. Elə bununla güləşdirdiyi ABŞ Prezidenti C.Baydenin Prezident İlham Əliyev cənablarına ünvanlaşdırılmış təbrik məktub bir daha ABŞ-nın hər zaman Azərbaycana və Prezidentinə verdiyi dəyərin göstəricisidir. Təbrik məktubunda Amerika Birləşmiş Ştatları və Azərbaycan Respublikası arasında qurulmuş 30 illik diplomatik münəsibətlərə toxunan Bayden "Bakıda Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz Sərgisinə ev sahibliyi etdiyi yinə vaxtda Sizi əmin etmək istəyirəm ki, Amerika Birləşmiş Ştatları Azərbaycanın sadıq tərəfdası olmaqdə davam edir" deyib. Həmçinin, Bayden bundan əlavə bildirib ki, "Azərbaycan həm də regional və global bazarların sabitləşdirməsi baxımından trans-Xəzər əməkdaşlığının nəhəng potensialının reallaşdırılmasında mühüm əhəmiyyətə malikdir. Eyni zamanda, Azərbaycan Cənub Qaz Dəhlizini

Lynn zamanda, Azərbaycan Cənub Qaz Dənizi vətənesiile və Ukrayna üçün mühüm olaraq yanacağı təchiz etməkle də Avropanın energetik təhlükəsizliyinin sabitləşdirilməsinə kömək etməkdə həlledici rol oynayır. Vaşinqton indi ki məqamda Bakının enerji siyasetini dəstək ləyir. Bunu Baydenin son 3 təbrik məktubu da təsdiqləyir. Vaşinqton da Azərbaycan Republicasının öz xarici siyaset kursunun xarakterini dəyişməyəcəyini bilir, ona görə də Azərbaycanın enerji resurslarının şaxələndirilməsini prioritətləri sırasında saxlayaraq Baku üçün cəlbədici ideyalarla çıxış edir".

**"BİZ ENERJİ GENERASIYA
GÜCLƏRİMİZİ, ÖTÜRÜCÜ
XƏTLƏRİMİZİ YENİDƏN
QURARAQ QARABAĞI
"YAŞIL ENERJİ"
ZONASINA ÇEVİRƏCƏYİK"**

Bu gün düşməndən temizlənen Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda da yaşayış sahələrinin elektrik təchizatı istiqamətində genişliyə qalmağı tələb olunur. Həm də, tədbirlər həyata keçirilir, həm xətərlər çəkilir, həm de yeni yarımsənsiyalar tikilir. İşğaldan azad edilən ərazilərdə "yaşıl enerji" zonasının yaradılması da diqqət mərkəzində saxlanılır. Azərbaycanın bərpəolunan enerji mənbələri sahəsinə xarici və yerli investorların marağı getdikcə artır. Bu, təsadüfi deyil. Çünkü respublikamız bərpəolunan enerji mənbələri ilə zəngin resurslara malik olduğunu ləğv edir. Prezident İlham Əliyevin "Bakı Enerji Həftəsi"nin iştirakçılarına məktubunda da bu məsələ mühüm yer alıb. "İşğaldan azad edilmiş tarixi ərazilərimizin böyük enerji potensialı uğurlu "yaşıl enerji" ləyihələrinin hazırlanmasına kömək etməyi təmin etməyi tələb edir".

lərinin həyata keçirilməsi və regionda enerji təhlükəsizliyi üçün geniş perspektivlər vəd edir", - deyən dövlət başçısı "Bakı Enerji Həftəsi"nin iştirakçılarına məktubunda bildirir ki, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda günəş, kulek enerji növlerinin istehsalı təxminən 9-10 min meqavata çata biler: "Bu məqsədlər üçün aparıcı beynəlxalq şirkətlərlə birlikdə artıq Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda "yaşıl enerji" zonası üçün konseptual layihələr hazırlanıb, müasir bərpa olunan enerji mənbələrindən ibarət unikal "yaşıl enerji zonası" konsepsiyasının yaradılması davam etdirilir. Nəhəng təbii qaz ehtiyatları ilə yanaşı, bərpa olunan enerji potensialımız "yaşıl artım" ölkəsinə əvvilmək üçün mühüm imkanlar vəd edir", - deyə Prezident məktubunda vurğulayıb. Dövlət başçısı onu da qeyd edib ki, 2030-cu ilədək Azərbaycanı "yaşıl artım" ölkəsinə çevirməyi milli prioritetlərdən biri kimi müəyyənləşdirmişik: "Azərbaycanda enerji təhlükəsizliyinə, xüsusile "yaşıl enerji" siyasetinə münasibətdə uzunmüddətli hədəflər müəyyən edilmişdir. Enerji sahəsində açıq, şəffaf, biznes maraqlarına xidmət edən və neticələre hesablanmış əməkdaşlıq və qarşılıqlı dəstək bizim daimi prinsiplərimizdir. 2030-cu ilədək olan dövrədə biz "yaşıl artım" ölkəsinə əvvilməyi və təmiz ətraf mühiti nail olmağı sosial-iqtisadi inkişafə dair milli prioritetlərdən biri kimi müəyyənləşdirmişik. Bele bir siyaset regionda enerji sahəsində uğurlu transformasiya üçün mükemmel bünövrəni təmin edəcəkdir".

Məktubda hemçinin bildirilir ki, ölkəmizdə mövcud olan sabitlik, iqtisadi inkişaf, müasir infrastruktur, əlverişli biznes mühiti və böyük enerji potensialı bərpa olunan enerji növlərinin istehsalı və ixracı sahəsində geniş perspektivlər yaratmışdır: "Azərbaycan enerji sahəsində böyük təcrübəsi olan şirkətlərlə birlikdə bərpa olunan yeni enerji güclərinin yaradılmasına hədəflənən iri layihələrin icrasına başlayıb. Artıq 855 meqavat gücündə yeni generasiya gücləri yaradılması sahəsində mühüm nailiyyətə imza atılıb. Bu, beynəlxalq bazarlarda yeni enerji resurslarının etibarlı təchizatçısı kimi Azərbaycanın mövqeyini daha da artırır və onu gücləndirir". İşğaldan azad olunan rayonlarda "yaşıl enerji" zonasının yaradılması üçün çox böyük potensial olduğunu qeyd edən Prezident İlham Əliyev bu bölgədə, məsələn, Laçın-Kelbəcərdə külek enerjisindən, Zəngilan-Cəbrayıllı ərazilərində isə günəş enerjisindən istifadə imkanlarının çox geniş olduğunu diqqətə çatdıraraq deyib: "Artıq ilkin tədqiqatlar aparılıb və beləliklə, biz enerji generasiya güclərimizi, ötürüçü xətlerimizi yenidən quraraq Qarabağı "yaşıl enerji" zonasına çevirecəyik. Mən bu programı elan edəndə bunu nəzərdə tuturdum və bu gün birinci layihə - bax, orada gördüyüünüz Gülebird Su Elektrik Stansiyası artıq istismara verilir". Göründüyü kimi, "yaşıl enerji" zonası kimi bərpa olunması nəzərdə tutulan Qarabağın dönyanın ən müasir yaşayış məskənlərindən biri olaraq yenidən qurulmasına xüsusi əhəmiyyət verilir. Bir sözlə, bu gün dünyada sülhsevər, tolerant bir ölkə kimi tənənən müstəqil Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə nüfuzunun günbegün artmasına, onun qüdrətlənməsinə və tərəfdəşlərinin çıxmasına xidmət edir. Azərbaycan bu gün regionda kənardan heç bir enerji asılılığı olmayan, bütün sahələr üzrə öz enerji tələbatını daxili imkanları hesabına tam ödəməyə qadir olan iki ölkədən biri olaraq özünün müstəqil enerji siyasetini heyata keçirir, həm də enerji keçidi ilə bağlı global çağırışların uğurla reallaşdırığı ölkələrdəndir və bundan sonra da uşaqlar daşa soy olacaq.

BaFin a KAMAL OIZI

"Bu, Türkiye və Azərbaycanın Ermənistana verdiyi müsbət mesajların bir nümunəsidir"

TEKNOFEST bir dünya brendine çevrildi. Azərbaycan bu festivala çox böyük maraq gösterdi ve bu, çox faydalı oldu." Bu fikirləri Azərbaycanın xariçi işlər naziri Ceyhun Bayramov Anadolu Agentliyinə müsahibəsində bildirib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ilə Türkiye Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın "TEKNOFEST Azərbaycan"da birlikdə iştirak etdiklərini xatırladı. Ceyhun Bayramov deyib: "İki ölkə liderinin iştiraki, onların oradan dünyaya verdikləri mesajlar, ümumilikdə təqdimatın keyfiyyəti və həcmi, mənçə, eyni zamanda, Türkiye-Azərbaycan birliliyin ortaya çıxara biləcəyi neticələrin bir nümunəsidir".

Nazir daha sonra qeyd edib ki, Azərbaycan Türkiye-Ermənistən münasibətlərinin normallaşmasını dəstəkleyir. İkinci Qarabağ müharibəsi ilə Azərbaycan torpaqları işğaldan azad edildikdən sonra region ölkələri arasında münasibətlərin normallaşması üçün yaxşı imkanlar yarandı:

Azərbaycan Türkiye-Ermənistən münasibətlərinin normallaşmasına dəstəyini en yüksək səviyyədə ifade edib. Biz Türkiye və Ermənistənin xüsusi nümayəndələr təyin etməsini və onların keçirdiyi üç görüşü çox müsbət dəyərləndiririk. Bu, Türkiye və Azərbaycanın Ermənistəna verdiyi müsbət mesajların bir nümunəsidir. Türkiye və

Azərbaycan Ermənistəna açıq şəkilde deyirlər ki, bizim Ermənistənla heç bir problemimiz yoxdur. Biz Ermənistənla normal qonşuluq münasibətlərinin qurulmasının tərəfdarıyiq və eger Ermənistən müvafiq addımlar atsa, beynəlxalq hüquqa hörmət etsə, regional realıqları düzgün başa düşsə, bu yolla müsbət nəticələr eldə etmək mümkün olacaq", - deyə nazir bildirib.

Azərbaycan ilə Türkiye arasında enerji sahəsində əməkdaşlığı toxunan Ceyhun Bayramov Azərbaycanın Türkiyəyə 19 milyard ABŞ dolları məbləğində sərmayə qoyduğunu, bunun 17 milyard dollarının enerji sahəsinə aid olduğunu diqqətə çatdırıb.

Nazir müsahibəsində bir sıra səbəblərdən, eləcə də Ukraynadakı gərginliklə əlaqədar Avropada çox ciddi enerji böhranı olduğunu, təbii qazın Cənub Qaz Dəhlizi ilə Avropaya daha artıq naqli üçün çoxlu müraciətlərin olduğunu bildirib. Ceyhun Bayramov deyib: "Azərbaycan ilə Türkiyənin əməkdaşlığı və potensialı ile Avropa bazarına əlavə təbii qaz çıxarmaq imkanları var. Burada uzun illər ərzində müəy-

yən edilmiş uğurlu enerji stratejiyası öz bəhərsini verir. Bu gün ölkələr əlavə təbii qaz üçün müraciət edirlər. Bu infrastruktur laiyihələri böyük çətinliklərin öhdəsində gələrək vaxtında həyata keçirilib. Çünkü o vaxtlar o qərarlar qəbul ediləndə bir çox ölkələrin ərazilərindən keçməkdə çox böyük müqavimət və çətinliklər var idi. Lakin onların öhdəsindən gelindi və layihələr həyata keçdi. Bunun sayəsində həm Türkiye, həm də Azərbaycanın iqtisadiyyatını inkişaf etdirmək, xalqlarımızın rifahını yüksəltmək, bu böhranlı vəziyyətdə digər qonşu ölkələrə kömək etmək imkanı var.

Türkiyə ilə Ermənistən xüsusi nümayəndələri arasında aparılan danışçıları müsbət qiymətləndiririk. Ankara ilə İrəvan arasında münasibətlərin normallaşmasını dəstəkləyirik."

İyunun 15-də Azərbaycan və Türkiye arasında imzalanmış Şuşa Bəyan-namesinə toxunan C.Bayramov bu bəyannamə ilə iki ölkə arasında dostluq, qardaşlıq və strateji münasibətlərinin rəsmən müttəfiqlik səviyyəsine yüksəldiyini diqqətə çatdırıb.

Müsahibəsində Azərbaycan və Türkiye münasibətlərini iki dövlət arasındakı münasibətlər çerçivəsində qiymətləndirməyin mümkün olmadığını vurğulayan nazir deyib: "Çünki Türkiye ilə Azərbaycan arasında bu qədər yaxınlıq, qardaşlıq, sədaqət münasibələri var. Bizim əlaqələrimiz dövlətlər arasındaki münasibətlərdən daha yüksək səviyyədədir. Bizim liderlerimiz bu fəlsəfənin əsasını ortaya qoymalar".

Bildiyimiz kimi Rəqəmsal inkişaf və Nəqliyyat Nazırı iyunun 4-də bəyanat yayaraq, RIA-Novosti agentliyinin saytının bloklanmasının səbəbi kimi Azərbaycana qarşı böhtən xarakterli materialların yaymasını, "İnformasiyalasdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinin pozulmasını, internet-resursda Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyüne qarşı, böhtən xarakterli və separatçı meylləri təşviq edən məlumatlar yayılmasını göstərib. Rusiya KİV-lərində Azərbaycana qarşı qərəzli münasibət həmişə olub". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Azərbaycan Namine Alyans Partiyasının sədri Abutalib Səmədov deyib.

Onun sözlərinə görə, də, onların açıq ermənipərəst mövqə tutulmasını müyyən qədər azaltmağı bacardıq. Təessüf ki, son zamanlar Rusiya KİV-ləri yenə də Azərbaycanla bağlı davamlı əks-təbliğat aparmağa başlayıblar. Baxmayaraq ki, iki dövlət arasında hələ parlamentdə ratifikasiya olunmasa da, hər halda imzalanmış Müttefiqlik bəyannaməsi mövcuddur. Bəs, Azərbaycanı kifayət qədər kəskin addım atmağa məcbur edən bu qara təbliğat kampaniyasının səbəbi nədir? Nədən ermənilərə münasibətde loyal münasibət sərgiləyən Rusiya KİV-ləri bize qar-

şı bu cür mövqe tuturlar?

Bunun birinci səbəbi ermənilərin Ukraynanın işğalına göstərdiyi münasibətdir. Ermənistən Belarusla yanaşı Rusyanın işğalçılıq müharibəsinə müsbət münasibə göstərən ölkə kimi özünü göstərdi. İrəvanda Rusiya səfirləyi qarşısında dəstək mitinqləri keçirildi. Erməni KİV-ləri də dəstək kampaniyasına öz töhfələrini verdilər. Bizim rus-

"Rusiya KİV-lərində Azərbaycana qarşı qərəzli münasibət həmişə olub"

"Ərazilərimizdə antiterror əməliyyatın aparılması tam qanuni haqqımızdır"

Təessüf ki, Qarabağda ermənilərin məskunlaşdıığı ərazilər yerləşdirilmiş sülh-məramlılar öz funksiya və vəzifələrini lazımı qaydada yerinə yetirmirlər. Məhz sülhməramlıların imkan yaratması sayesində erməni separatçıları özlerinin təxribat eməllerini davam etdirirlər". Bunu millət vəkili Azər Badamov "Səs" qəzetinə açıqlamasında bildirib.

O n u n sözlərinə görə, erməni təxribatları uzun müddətə davam edə bilmez: "Ölkə başçılarının iştiraki ilə üçtərəfli bəyanatlar razılışdırılaraq imzalanmışdır. Amma Ermənistən üçtərəfli bəyanatların icrasını müxtəlif bəhanələr gətirərək icra etməkdən yayınmaq istəyirlər. Hesab edirəm ki, ermənilərin seçdiyi bu yol heç də onların geləcəyi üçün yaxşı heç nə getirməyəcək. Torpaqlarımız işğal altında olduğu dövrədə də ermənilər mütəmadi təxribatlar töredərək mühəribəyə çağırışları olan bəyanatlar səsləndirildilər. Nəticədə isə Azərbaycanın müzəffər ordusu hərəkətə keçərək ermənilərin 30 ilə qurduğu sədləri darmadağın edərək torpaqlarımızı işğaldan azad etdi. İndi də Azərbaycan mövcud veziyətə səbirə yanaşır, amma səbrimiz töknə də bilər. Düşünürəm ki, düşmənin təxribatları davamlı olarsa antiterror əməliyyatı keçirərək Xankəndini və ətraf ərazilərimizi erməni török təklülərdən təmizlənməsi qəçiləz olacaqdır. Azərbaycanın atlığı bütün addımlar beynəlxalq hüquqa söykənir və ərazilərimizdə antiterror əməliyyatın aparılması tam qanuni haqqımızdır".

Gülyana

dilli saytlarımız əhalinin mütəqəssirliyinin mövqeyini ifadə edərək işğalçıya qarşı mövqə sərgilədi. Bir neçə partiya Ukraynaya dəstək tədbiri keçirdi. Təbii ki, bütün bunlar prosesləri diqqətlə izləyən Rusiya rəsmilərinin xoşuna gələ bilməzdi. Rus KİV-lərində genişlənən antiazərbaycan kampaniyasının səbəbləri zənnimcə budur. Şübə etmirəm ki, bu proses belə davam etməyəcək. Rusiya-Ukrayna müharibəsi bitdikdən sonra hər şey əvvəlki veziyətinə qayıdadır. Çünkü, bu qara təbliğat kampaniyası Azərbaycanla və Türkiye ilə yaxınlaşmağa çalışan Rusyanın maraqlarına qətiyyən cavab vermir".

Arzu Qurbanlı

Taxil Şurasının (IGC) taxil bazarı üzrə keçən ilin sonunda verdiyi proqnozlarına görə qlobal buğda istehsalının 2021/2022 məhsul mövsümündə əvvəlki mövsümə nisbətən 0,5 faiz artaraq 777 milyon ton olacaqı gözlənilirdi. Lakin son təhlillər göstərdi ki, əksinə bu mövsüm qlobal istehsalda azalma olacaq.

Bunun əsas səbəbi dünyada müşahidə olunan quraqlıqdır. Ötən il ərzində ABŞ, Kanada və Rusiyada müşahidə olunan quraqlıq və yüksək temperatur buğda istehsalına ciddi şəkildə təsir edib. Məsələn, ABŞ-da quraqlıq və yüksək temperatur 2021-ci ildə yazılıq buğda məhsulunun 40 faiz azalmasına səbəb olub.

İlin əvvəlində Ukraynada başlayan müharibə də vəziyyəti daha da çətinleşdirdi. Neticədə iri taxil istehsalçıları taxil ixracını məhdudlaşdırıldılar və özlərinde daha çox taxil ehtiyatı yaratmağa başladılar. Məlum olduğu kimi, tekçə ən böyük istehsalçı olan Çin dünya taxil ehtiyatının 50 faizini depolayıb və satmaqdan imtina edir. Ən böyük ixracatçı olan Rusiya isə taxilin ixrac rüsumlarını yüksəldib və ixracı məhdudlaşdırıb. 3 böyük taxil istehsalçısından biri olan Hindistan isə quraqlıq səbəbindən dəha az taxil istehsal edə bildi ki, bu da onun öz böyük tələbatından onsuza da az qalan hissəsini ixrac etməyə imkan vermir. Diger taxil istehsalçıları da satışı azaltılar, özlərində daha çox ehtiyat formalaslaşdırmağa başladılar. Belə vəziyyətdə bir çox ölkələr mümkün mənbələrdən daha çox taxil alıb depolamağa başladılar. Neticədə taxil bazarında ajiotaj böyüdü və taxilin qiyməti durmadan artmaqdə davam edir.

Beləliklə, taxil istehsalının azalması ilə yanaşı son illerdə taxilin istifadə həcmi də artıb. Belə ki, çinlilər taxildən daha çox istifadə etməyə başlayıblar ki, bu da global istehlakı kəskin artırır.

Buğda istehsalı artıq daha vacib hala gəlib. Hazırda dünya üzrə əsas buğda istehsalçıları Çin, Hindistan, Rusiya, ABŞ və Fransadır. Qlobal buğda istehsalının təxminən 52 faizi məhz bu ölkələrin payına düşür. Buğda istehsalı son illərdə artsı da, tələbat da çoxadıñından buğdanın qiyməti artmağa başlamışdır.

2021-ci ilin əvvəlində buğdanın 1 tonunun orta qiyməti 275 ABŞ dolları olduğu halda, artıq ilin sonuna yaxın qiymət 12 faiz artıraq 308 ABŞ dolları olmuş-

Qlobal taxil böhranı kəskinləşir: Azərbaycan üçün təhlükə varmı?

du. Hazırda isə bu qiymət 450 dollar civarındadır.

Qlobal taxil ehtiyatının cəmi 2 aylıq olması vəziyyəti gərginləşdirir, lakin bir çox ölkələrdə taxil biçinin başlaması ocağın üzərinə bir qədər su tökə bilər. Lakin bu il dünyada quraqlıq və istiləşmə səbəbindən daha az məhsul götürüleceyi gözlənilir ki, bu da arxayınlığa imkan vermir.

Azərbaycanda buğda ərzaq təhlükəsizliyini təmin etmək üçün əsas kənd təsərrüfatı məhsulu hesab edilir. Məhz bu səbəbdən, əkin strukturunda buğda xüsusi çəkiyə malikdir. Belə ki, 2021-ci ilde ölkədə 595 min hektar ərazidə buğda ekilib ki, bu da ümumi əkin sahəsinin təxminən 40 faizinə bərabərdir. Ölkə üzrə buğda istehsalı isə 2021-ci il üzrə 1,9 milyon ton təşkil edib.

Azərbaycanın illik buğda tələbatı təxminən 3,5 milyon tondur. Ölkə ərzaq buğdası ilə özünü təmin etmə səviyyəsi 57 faizdir, bu da onu deməyə əsas verir ki, daxili tələbatın əhəmiyyəti bir hissəsi idxlə hesabına ödənilir.

Ümumilikdə isə son illər ərzində idxlə olunan buğdanın 80 faizdən çox hissəsini Azərbaycan Ru-

siyadan idxlə edir. Keçən il 331 milyon dollardır. Ümumi taxil idxlə olunub ki, onun da 318 milyonu Rusiyadan idxlə olunub. Rusyadan gelən taxilin da 98 faizi ərzaqlıq taxıldır.

Rusya ilə starteji müttəfiqlik sazişimiz olduğuna görə, Azərbaycanın taxil idxlənin həcmində problem olmayacağına deyə bilərik. Lakin bunu taxilin qiyməti haqqda deyə bilmərik. Ərzaq buğdasının baha alınması hökumətin un və çörək məmulatlarında qiymət artımına imkan verməsinə gətirib çıxara bilər.

Üstəlik, məsələ təkcə çörekle bağlı da deyil. Taxil heyvandarlıqda, quşçuluqda geniş istifadə olunur ki, bu da et və süd məhsullarıının maya dəyərərinin artmasına və qiymətlərinin bahalashmasının səbəb olur. Bun a görə də, hökümet aqrar sektora diqqəti və dəstəyi artırımlı, ərzaq istehsalının maskimələri artırılması üçün bütün məmən imkanlardan istifadə etməlidir.

Qlobal qida böhranının başlaması fonunda ölkənin ərzaq istehsalı, xüsüsən də ərzaqlıq taxil istehsalı son derecə vacib əhəmiyyət

varın 1-nə qədər ƏDV-dən azad edilib ki, bu da unun maya dəyerinin aşağı olmasına xidmet edir.

Bununla belə Azərbaycanda ərzaqlıq buğda idxləndən asılılığın yüksələn olması nəticəsində buğda və ondan alınan məhsulların, xüsüsəl də, un və un məmulatlarının qiymətləri xarici bazarlardan asılıdır. Rusyanın buğda ixracını tənzimləmək üçün ixracının əngəlləməsi, digər taxil ixracatçılarının da ixracı azaltması və qiymətin artması Azərbaycan bazarına təsirsiz tökübilməz. Nəzərə alsaq ki, Azərbaycanda əhalinin qida rasioununda xüsusi çekisi olan çörək və digər un məmulatlarının hazırlanması üçün buğda unu əsas xammalıdır, o halda bunun ərzaq təhlükəsizliyi cəhətdən necə bir təhlükə olduğu aydın olur. Azərbaycanda un istehlakı 2020-ci ildə adam bəşinə orta hesabla 85 kilogram olub ki, bu da buğda istehsal edən ölkələrlə müqayisədə yüksək göstəricidir. Belə ki, inkişaf etmiş ölkələrdə adambaşına un istehlakı il ərzində 60 kilogram civarındadır.

Azərbaycanın taxil, xüsüsən də buğda istehsalının artırılması üçün potensial imkanları var. İşğaldan azad edilmiş rayonlarda buğda əkinin böyük potensial mövcuddur. 1990-ci il qədər bu bölgədə stehsal edilən taxil isə ölkənin ümumi istehsalının 15 faizini təşkil edirdi. Bunları nəzərə alaraq, demək olar ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə əkinə yararlı torpaqların əkin dövriyyəsinə qaytarılması ölkənin buğda ilə özünü təminetmə səviyyəsini mövcud 57 faizdən 65 faizə qədər artırıra bilər. Diger regionlarında imkanlarısan istifadə edilsə, taxil tələbatının 75 faizini yerli istehsal hesabına ödəmək imkanları var.

Qlobal qida böhranı qızışır, qitləq və bahalaşmanın davam edəcəyi şübhəsizdir. Biz hələlik ərzaq təhlükəsizliyimizi tam təmin edə bilmirik və idxləndən asılılığımız 50 faizə yaxındır. Bu səbəbdən də, aqrar sektorda sürətli və genişmiy়aslı programların həyata keçirilməsi, dövlət dəstəyinin maksimum artırılması vacibdir.

Elçin Bayramlı

Qarabağda aldən çıxan milyardlar

Yaxud Ermənistənin
bödə və ərzaq zənbilini
doldurmaq problemi...

Bir ölkənin inkişafı, tərəqqisi üçün bəsas stimul önce iqtisadi imkanları, valyuta ehtiyatları, insan resursları və bütün bunları vahid məqsədə yönəltmək üçün qabiliyyətdir. 2020-ci ilin payızında Azərbaycanla başlanan müharibədən əvvəl Ermənistanda insanların sosial durumu ölkənin iqtisadi imkanları ilə mütənasiblik təşkil edirdi. Yeni aşağı iqtisadi göstəricilər vətəndaşların həyatına, sosial problemlərinin həllinə təsirsiz tövşəmdəyi kimi, ermənilərin də ac-yalavac, kasib təbəqəsi də həkimiyətin yaratdığı şəraitdən, tənəzzüldən çıxış yolları aramaqdır. Vəziyyətin getdikcə ağırlaşdığını görən əhalinin ayaq tutan hissəsi imkan düşən kimi ölkəni tərk edir, xüsusən də Rusiyaya, bir az imkanlıları isə Avropaya miqrasiya edirdilər. "Ac qılıca çapar" deyiblər, hətta ermənilərin bir qismi, son statistikalara görə 60 minden çoxu, özlərinin "əbədi düşmən" hesab etdikləri Türkiyəyə üz tuturdular.

44 günlük müharibə ermənilərə nə verdi?

Bu sualtı cavabı birdir, möglubiyyət, kəpitulyasiya. Amma bundan da çox, həm Er-

sənayesi, telekommunikasiya və maliyyə sektorları idi. Ermənistən Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərini, təbii sərvətlərini talan etməklə və bu cinayətə xarici şirkətləri cəlb etməklə işğal faktını bərqərar etmeye çalışır və işğalçı rejimin dünya ictimaiyyəti tərefindən tanınacağına ümidi bəsləyirdi. Bu fəaliyyətin həyata keçirilməsi yüz minlərlə azərbaycanlı qacqın və məcburi köçkünlər mülkiyyət hüquqlarının pozulması ilə müşayiət olunur və onların doğma yurdlarına qayıtmasına əlavə maneeler yaradırdı.

Təxminen 30 il ərzində Qarabağın təbii ehtiyatlarının işlənilməsi və beynəlxalq hüququn qüvvədə olduğu zonadan kənardan olan bu ərazidə digər biznes növlərinin həyata keçirilməsi hesabına erməni elitəsi da zənginləşirdi. 2016-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi (XİN) Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində beynəlxalq şirkətlərin cəlb edilməsi ilə təbii ehtiyat-

əkinçilik ərazilərinin qanunsuz istismarı, (10 sentyabr 2018-ci il).

Azərbaycan Qarabağda aparılan qeyri-qanuni iqtisadi fəaliyyət məsələsini dəfələrle beynəlxalq arenada, o cümlədən ATƏT və BMT-nin strukturları qarşısında qaldıraq, işğal olunmuş ərazilərde istənilən iqtisadi fəaliyyətin beynəlxalq hüquqa, habelə Azərbaycanın milli qanunvericiliyinə zidd olduğunu, bununla da cinayet məsuliyyətinə səbəb olacağını vurğulayıb. Azərbaycan tərefi qeyri-qanuni fəaliyyətə cəlb olunmuş şirkətlərin qeydiyyatını aparıb. Həmin şirkətlərin təmsil olunduğu əlkələrin XİN-lərinə etiraz notası da ünvanlıyib. Lakin bəzən bu etiraz notalarına cavabın mahiyyəti bundan ibarət olub ki, ölkənin daxili qanunvericiliyi özəl biznes sektorunun fəaliyyətinə müdaxilə etməyə imkan vermir. Paradoksal vəziyyət yaranır: şirkətləri Qarabağda təmsil olunan ölkələrin daxili qanunlarını pozmaq olmaz, Azərbaycan Respublikasının qanunlarını ise asanlıqla pozmaq olar.

Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərdə fəaliyyət göstərən şirkətlərin siyahısı, onların fəaliyyəti barədə ətraflı məlumatla birlikdə, həmçinin 2017 və 2018-ci illərdə İsrailin "Kohelet Policy Forum" (KPF) beynə mərkəzi tərefində dərc edilmiş iki geniş hesabata da daxil edilib. Bu hesabatlar "Kim mənfaət əldə edir: işğal olunmuş ərazilərdə beynəlxalq və Avropa şirkətləri" adlanır. Araşdırma qeyd olunur ki, qeydə alınmış bütün hallarda eksərən Avropa şirkətləri olan xarici şirkətlər işğal olunmuş ərazilərdə faktiki olaraq qeyri-qanuni məskunlaşma fəaliyyətini feal şəkilde dəstəkləmişlər. Bu fəaliyyət, bir qayda olaraq, işğal edilmiş ərazilədə təbii ehtiyatların işlənilməsini, işğalçı tərəfə infrastruktur dəstəyinin göstərilməsini və bütövlükdə işğalçı rejimlərin həyat qabiliyyətinə iqtisadi dəstəyi özündə birləşdiririd.

yatların istismarına həsr olunmuş "Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində qeyri-qanuni iqtisadi və digər fəaliyyət" başlıqlı tam-miqyaslı hesabat dərc edir. Hesabatda həmin dövrə Qarabağda iqtisadi fəaliyyətə cəlb olunmuş beynəlxalq şirkətlərin tam siyahısı təqdim edilir.

Ermənistən Azərbaycandan taladıqları

Bu hesabata əlavə olaraq, 2019-cu ildə Azərbaycan Respublikası XİN-in "Azərkosmos" şirkəti ilə birgə hazırladığı "Azərbaycanın Ermənistən işğalı altında olan ərazilərində qeyri-qanuni fəaliyyətlər: Peykən çəkilmis şəkillərlə səbutlar" adlı yeni hesabat dərc edilmişdir. Bu sənədə təqdim olunan faktlar açıq şəkildə göstərir ki, qeyri-qanuni fəaliyyət təkcə Qarabağın dağlıq ərazisində deyil, həm də ona bitişik və heç vaxt erməni əhalinin yaşamadığı rayonların ərazisində həyata keçirilib. Ağdam rayonunun Şelli kəndi ərazisində kənd təsərrüfatı ehtiyatlarının qanunsuz istismarı, (10 sentyabr 2018-ci il), Zəngilan rayonunun Vejnəli kəndinin yaxınlığında qızıl mədənlərinin qanunsuz istismarı, (19 iyun 2017-ci il), Kəlbəcər rayonunda Söyüdü qızıl mədənin qanunsuz istismarı, (15 iyun 2006-ci il), Tərtər rayonunun Dəmərli kəndi yaxınlığında mis-qızıl və molibden mədənlərinin qanunsuz istismarı, (2 iyul 2017-ci il), Çanaqqı, Xanəri, Xanabad və Şuşakənd kəndləri yaxınlığında

Frank Müller, Joze Maurinyo və İsvəçrə erməni iş adamı, "Vejnəli" qızıl yatağını tələyan Vartan Sirmakes

Ermənilərin "qızıl azarı"

Faktlardan da görünür ki, maliyyə vəsaiti əldə etməkdə çətinlik çəkən Ermənistən Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda istismar, tələama siyasetini davam etdirərək erməni əhalini ərzaqla təmin etmək üçün Azərbaycanın suveren ərazilərində töretdiyi cinayət əməllərinə xarici şirkətləri də ortaq edib.

Məhz Azərbaycanın var dövlətini talamaq Ermənistən adlı quldur, oğru dövləti 30 il ərzində ayaq üstə saxlaya, qidalandırı, hərbi büdcəsini doldura, silahlandırma bilib.

Bu günün reallıqları başqa mənzərə yaradır. Artıq Azərbaycan öz torpaqlarını, BMT-nin üzvü olan ölkələr və digər beynəlxalq təşkilatlar tərefindən tanınan suveren ərazilərini 30 illik işğaldan azad edib. Bu ərazilərdə böyük quruculuq işləri aparılır, infrastruktur laiyəhləri həyata keçirilir, erməni işğalının izləri silinir. Bəli, Azərbaycan haqqı olanı əldə edib, Ermənistən isə işğal etdiyi əraziləri itirmək yənə hər il həm büdcəsinə daxil olan milyardlardan, həm də vətəndaşlarının mədəsində ötürünlər ərzaqdan mehrum olub. Bu gün Ermənistən bütçesini və əhalinin ərzaq zenbilini təmin edən resurslar təxminən yarıbayarı azalıb.

Ermənistən iqlimi yalnız heyvandarlıq üçün qismən yararlıdır, əkin sahələrinə gəldikdə isə, burada həm təbii relyef, həm də iqlimdən asılı şərtlər ucbatından bitkilerin yetişdirilməsi qeyri-qənaətbəxşdir. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun bütün təbii imkanlarına rəğmən burada kənd təsərrüfatının bütün sahələri ilə məşğul olmaq mümkün kür. Qarabağda 160-a yaxın qiymətli metal yatağı - qızıl, cive, mis, qurğuşun, sink, habelə daş kömür, aleastr, vermeklül, əlvən və dekorativ daşlar, üzük daşı yataqları var. Bu ehtiyatlar bir vaxtlar Azərbaycanın iqtisadi potensialı üçün böyük əhəmiyyət kəsb edirdi, lakin işğalın davam etdiyi uzun illər ərzində ermənilər tərefindən talan edilərək xarice ixrac edilib. Bu yataqlardan ən böyükleri arasında Qızılbulq qızıl-mis-kolçedan yatağını, Tərtər rayonunun işğal olunmuş hissəsində Dəmirli, Canyataq, Gülyataq mis, qızıl və molibden yataqlarını, Kəlbəcər rayonunda Söyüdü, Ağdüzüdağ, Tütüm yataqlarını, Zəngilan rayonunda Vejnəli qızıl yataqlarını və s. qeyd etmək olar. Həmçinin Kəlbəcərdə Mehmana, Şorbulq qurğuşun yataqları, Kəlbəcər və Laçında Sarıbulq, Ağıyataq, Levçay, Şorbulq, Qamışlı, Ağqaya cive yataqları, Laçında Çılğəzçay, Narzanlı cive yataqları mövcudur. Bununla belə, erməni işğalının davam etdiyi bütün illər ərzində filiz, qızıl, mis və digər qiymətli metallar amansızcasına istismar edilmişdi.

Erməni işğalçı rejiminin istismar etdiyi en böyük qızıl filizi yatağı sərhəd zonasında - əsasən Azərbaycanın əvvəller işğal olunmuş Kəlbəcər rayonu ərazisində və qismən də Ermənistən Basarkeçər rayonu ərazisində yerləşən Söyüdü (ermənicə varianti - "Sot") yatağı olub. 2007-ci ildən etibarən bu yatağı Ermənistənən en iri özəl investorlarından biri olan "GeoProMining" medən şirkətlər qrupunun tərkibinə daxil olan "GPM Gold" adlı Rusiya şirkəti istismar edib. Söyüdü yatağının qeyri-qanuni istismarına Qarabağda biznesdən əldə edilən gəlirlər hesabına Ermənistən iqtisadiyyatının iri investitoruna çevrilmiş erməniessilli işvəçrəli zərgər və iş adamı Vartan Sirmakes də birbaşa cəlb olunmuşdu. Sirmakes Söyüdü yatağı ilə yanaşı, Zəngilan rayonunda yerləşən Vejnəli qızıl yatağının qeyri-qanuni istismarına da cəlb edilmişdi. Onun Qarabağda qeyri-qanuni olaraq hasil etdiyi qızıl sonradan işvəçrədeki birjaldarda satışa çıxarıllar, əldə edilən gelir isə işvəçrə banklarına qoyulurdu.

Bəli, Ermənistən işğal siyasetinin alt qatında yatan sırıldır heç də əhalinin dolanışığını temin etmək, kasib ermənilərin sosial problemləri həll etmək kimi utopiyadan ibarət deyildi. Bu ölkə dövləti problemlərini başqasından (Azərbaycan - müəllif) təbii sərvətləri hesabına həll etmək kimi qanunsuz eməllərin sahibi olaraq dünya mehkəmələrinə çəkilməli, etdiyi cinayətlərin hesabı sorulmalıdır, qazandıqları bu ölkənin və xüsusi də Ermenistənə rəhbərlik etmiş quldur, kriminal ünsürlərin burundan fitil-fitil getirilməlidir və getirilecek də. Niye de olmasın, cüntü, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda, ümumiyyətə işğal olunmuş bütün Azərbaycan ərazilərindən uğurlanan bütün var-dövlət, yerüstü və yeraltı sərvətlər Azərbaycana və onun vətəndaşlarına, xalqına aiddir. Əslində Ermənistən adlı qondarma dövləti Azərbaycanın torpaqlarını işğal etməyə vadər edən amil onun zəngin yeraltı sərvətləri olmuşdur. "Böyük Ermənistən" layihəsi isə sadəcə xüyadır, Azərbaycan torpaqlarını işğal etmək, var-dövlətin tələmətini təqdim etmək, oğurlamaq, yağmalamaq üçün ortaya atılmış en böyük yalan və bəhənədir.

V.VƏLİYEV

Torpaqlarımızın işgaldan azad edilməsi uğrunda aparılan və cəmi 44 gün ərzində bizim Zəfərimizlə, düşmənin isə biabırçı məğlubiyyəti, kapitulyasiya sənədine imza atması ilə yekunlaşan müharibədən sonrakı dövrde Moskva ilə Brüssel dəfələrlə üçtərəflü görüsərə ev sahibliyi edib və Ermənistanın bundan hansı nəticələr çıxardığı, nə qənaəət və nə qərara gəldiyi suali indi hamını düşündürür. Əslində, Ermənistan ictimaiyyətinin özündə belə bu sual birmənalı qarşılanmır və qarşıdurma həddində olan erməni cəmiyyəti bu mənada da müxtəlif qütbərə parçalanıb, amma bu qütbərə birleşdirən yeganə məqam növbəti kapitulyasiya qorxusudur ki, bu da Azərbaycanın gücünün, qüdrətinin, həm de diplomatik qələbələrinin ermənilər tərəfindən etiraf edilməsi deməkdir.

Paytaxt İrəvanda və Ermənistanın digər şəhərlərində barışmaz müxalifətin fasılısız olaraq davam edən etirazları fonunda Moskvada Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya baş nazirlərinin müavinlərinin növbəti görüşü baş tutub, hansıki hərzamankı kimi, bu görüşün nəticələri də ermənilərin kürkünə birə salıb. Çünkü, Rusiya hökumətinin belə məlumatına görə, Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan baş nazirlərinin müavinləri Aleksey Overçuk, Şahin Mustafayev və Mqər Qriqoryanın iştirak etdiyi bu görüşdə tərəflər sərhəd, gömrük və digər nəzarət növləri üzrə mövqələri müzakirə edərək bir araya gəliblər və erməniləri də narahat edən məhz budur. Eyni zamanda qeyd olunur ki, baş nazir müavinləri həmçinin Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvan arasında nəqliyyat əlaqəsini təmin edən magistralların Ermənistandakı ərazisindən keçməsi üçün mümkün marşrutları belə müzakirə ediblər və erməni cəmiyyəti də buna görə narahatlığını gizlətmir.

Sözsüz ki, öten əsrin 90-ci illərindən etibarən, öz işgalçılıq siyaseti sayesində Ermənistan bölgədə marginallaşmış duruma düşüb və özlərini saldıqları blokada şəraitində çıxməq, ağıl başında olan hər bir ermənin en böyük arzusu olmalıdır. Nəinki Ermənistan hakimiyəti, hətta bu ölkənin hərhənsi vətəndaşı belə blokadan çıxmajğa kömək edəcək regional kommunikasiyaların açılmasının zəruriliyini inkar etməməlidir, amma bunun eksi müşahidə olunur. Kommunikasiyaların açılması Ermənistanda sosial-iqtisadi vəziyyətin yaxşılaşması, milli iqtisadiyyatın dirçəldilmesi üçün mühüm ehəmiyyət kəsb edir, lakin bu həqiqəti sanki başa düşən yoxdur və bu ölkənin paytaxtında, eləcə də digər şəhərlərində cərəyan edən hadisələr, nəzəriqlər, etiraz aksiyaları hələ də erməni cəmiyyətinin müəmməli dördüncü və növbəti kapitulyasiya qorxusu altında olduğunu göstərir. Görünən odur ki, hərhənsi danışqlar zamanı ermənilər qorxuya düşürlər və bu danışqların onlara itgliyələr verəcəyi qorxusu altındadırlar, çünkü Azərbaycan danışqlarda qalib ölkə kimi çıxış edir və ölkəmizin üstün olduğu bu ölkədə həzm edilmir. Hər bir halda Ermənistan, bütövlükdə erməni cəmiyyəti bu reallıqları qəbul etmeli və öz durumunu düşünərək razılaşmardan boyun qaçırıbmamalı, razılaşmala da əməl etməlidir ki, en azından düşdüyü acinacaqlı vəziyyətdən çıxış yolu tapa bilsin.

İndi Ermənistan müxalifəti Paşinyan hakimiyətini təqib atəsinə tutub və üçtərəflü danışaqlar başda olmaqla, bu hakimiyət tərəfindən atılan bütün addımları da pisləyir. Məsələ burasındadır ki, indi Ermənistanın da, bu ölkə hakimiyətinin de yeganə xilas yolu, acinacaqlı durumdan çıxış yolu qonşu ölkələrlə normal münasibətlər yaratmaq, iqtisadiyyatın dirçəldilmesi, sosial-iqtisadi vəziyyəti yaxşılaşdırmaq üçün razılaşmala da əməl etmək hesab olunur.

Ermənistan növbəti kapitulyasiya qorxusu altında

Bunu ölkənin baş naziri Nikol Paşinyan, eləcə də onun komandası daha yaxşı başa düşür. Paşinyan yaxşı başa düşür ki, hakimiyətə gəlmək üçün xalqa verdiyi vədləri, ölkəsinin, ölkə vətəndaşlarının sosial durumunun yaxşılaşdırılması vədlərini 4 ildə yerinə yetirə bilməyib və kommunikasiyaların açılmayacağı təqdirdə bunu yerinə yetirəcəyi də mümkünəsdür. Elə ona görə də Nikol və onun hökuməti nə Moskvada, nə de Brüsseldə keçirilən görüşlərdən imtina etmir və bu görüşlərə getməyi də, razılaşmaları da, bu razılaşmala əməl etməyi də vacib hesab edir, baxmayaraq ki, işgalçi ölkənin radikal müxalifətinin müqaviməti ilə qarşılaşmalı olur.

Hazırda Ermənistan hakimiyəti İrəvanda bu ilin yazından başlayan və yeni qüvvə ilə alovlanan etirazları, narazılıqları, etirazları sakitləşdirməyə çalışır ki, danışqlardan boyun qaçırmasın. Bu ölkənin müxalifəti isə sərhədin demarkasiyası və delimitasiyası məsələsində Azərbaycanla razılaşmanın yolverilməziyi barədə xəbərdarlıq edərək daim küçə etirazlarına çağırış edir, amma ermənilər nəzərə almalıdır ki, Ermənistan müxalifəti bu narazılıqlarla alternativ heç bir təklif etmir. Təbii ki, Ermənistan müxalifəti üçün bu ölkənin hakimiyətini, iqtidarını günahlandırmak, problemləri onun üstündə atmaq çətin deyil. Məsələ burasındadır ki, bu günahlandırmanın fonunda Ermənistan müxalifəti heç bir alternativ yol təklif etmir, çünki elə bir yol yoxdur və məhz bunu erməni cəmiyyəti dərək etməlidir. Dərək etməlidir ki, radikal müxalifə onları qızışdır, meydana çıxara bilər, amma acinacaqlı durumdan çıxara bilməz. İndi ermənilər dərək etməlidirlər ki, bu ölkənin müxalifətinin xalq qarşısında heç bir məsuliyyəti yoxdur və onlar nə istəsələr onu da iddia edə bilərlər, amma bu erməni cəmiyyətinin xeyrinə deyil. Artıq erməni cəmiyyətinin bir neçə il bundan əvvəlki təcrübəsi də var və bu cəmiyyət başa düşməlidir ki, bir zamanlar Nikol Paşinyan da müxalifətə olarkən iddialar ireli süründü, hakimiyəti günahlandırdı, çox şeylər vəd edirdi, amma hakimiyəti elə keçirdikdən sonra bu vədlərini gerçəkləşdirə bilmədi, çünkü bunun üçün ölkəsinin imkanları yox idi, marginallaşmış durumda idi və blokada şəraitindən çıxməq tələb olunurdu, hansıki indi kommunikasiyaların açılması buna şərait yarada bilər.

Bu gün Ermənistan hakimiyəti də, erməni cəmiyyəti də qarşılaşdığı durumu və riskləri düzgün qiymətləndirməlidir. Ermənistanın hakimiyəti də, müxalifəti də ambiyalarla, konfliktlərlə məşğul olmaq əvezinə öz ölkəsinin və xalqının maraqlarını müdafiə etməlidir. Bu maraqlar isə Ermənistanın acinacaqlı durumdan çıxarılması olmalıdır və bu da kommunikasiyaların açılmasından, qonşularla münasibətlərin normallaşdırılmasından keçir. Bunun reallıq olduğunu gec də olsa erməni cəmiyyəti başa düşməlidir və qəbul etməlidir ki, bu, Ermənistan üçün ən vacib məsələdir.

Görünən odur ki, erməni cəmiyyəti hələ də qorxu içindədir və növbəti kapitulyasiya qorxusu altında yaşayır. İndi ermənilər elə hesab edirlər ki, kommunikasiyaların açılması onlara baha başa gələ bilər. Təbii ki, Azərbaycanın gücü, qüdrəti göz önündədir və rəzalet içərisində olan bir ölkənin,

onun ictimaiyyətinin bu reallıq qarşısında qorxu düşməsi anlaşılanlıdır, amma mövcud reallıqla barışmaqdan, razılaşmala əməl etməkdən başqa çıxış yolları yoxdur. Olsa idil buna həmin ölkənin müxalifəti bu bəyan edərdi, yaxud da bu zamana qədər Ermənistan nəyə isə nail olar, öz acinacaqlı vəziyyətini az da olsa düzəldərdi. Bunun isə əksini müşahidə etməkdəyik və bu ölkədə günü gündən pisləşən vəziyyət qeyd olunanları təsdiq edir.

Inam Hacıyev

İnsanlar hər il tətil planları qururlar. Bu tətil planları bəzən səyahət, bəzən təhsil, bəzən də müxtəlif məqsədlər üçün hazırlanır. Turizm bir çox məqsədlərin meydana çıxması nəticəsində yaranıb. Həmçinin, turizm ölkələr üçün çox müüm gəlir mənbəyi yaradıb.

Turizm nədir?

Turizm səyahət etmək, eynlmək, tanış olmaq və s. deməkdir. Turizm dörd fəsilədən heç bir mövsüm fərqi olmadan həyata keçirilə bilər.

Turizmin məqsədi müxtəlif səbəblərdən ola bilər. Geniş struktura malik olduğu üçün turizmi bir çox fərqli aspektdən qiymətləndirmək mümkündür. Turizm həyata keçirilmə üsuluna görə bir çox müxtəlif növlərə bölünür.

Turizmin növləri hansılardır?

Azərbaycan turistləri qarşılamağa

HAZIRDIR?

Turizm bir çox fərqli məqsədlərə xidmət edir. Ümumiyyətlə səyahət məqsədi ilə edildiyi düşünülen turizm əslinde bir çox fərqli məqsədlər üçün edilə bilər. Buna görə də turizmin müxtəlif növləri yaranmışdır.

Adam sayına görə:

Fərdi Turizm: Adından da göründüyü kimi insanların tek başına etdikləri bir turizm növdür.

Kütləvi Turizm: Turlar ümumiyyətlə kütləvi turizmdə istifadə olunur. Turlar vəsiqəsilə edilən turizmə kütləvi turizm deyilir.

Qrup turizmi: Qrup halında həyata keçirilən turizm fəaliyyətlərinə qrup turizmi deyilir. Məsələn, tələbə qrupu ilə turizm.

Gedilən yerə görə:

Daxili turizm: Daxili səyahətlərə daxili turizm deyilir.

Xarici turizm: Turistlərin öz ölkə sərhədlərindən kənarə çıxdıqları yerlərə xarici turizm deyilir.

Turistlərin yaşına görə:

Gənclər Turizmi: Bu qrupda turizmlə məşğul olanlar 15-24 yaş arasındadır.

Böyükələr Turizmi: Turistlərin yaşı 25-60 arasındadırsa, buna böyükələr turizmi deyilir.

Üçüncü Çağ Turizmi: 60 yaşıdan sonra

edilən turizmə üçüncü yaş turizmi deyilir.

İştirakçıların sosial-iqtisadi vəziyyətinə görə:

Sosial Turizm: Orta gəlir səviyyəsi olan insanlar tərəfindən edilən bir turizm

növdür.

Lüks Turizm: Yüksek gəlirli insanların turizm fəaliyyətləri lüks turizm kimi tanınır.

Məqsədlərinə görə turizmin növləri:

Sağlamlıq turizmi: Sağlamlıq və müalicə məqsədi ilə turizmi əhatə edən bir növdür.

İnanc turizmi: Dini turizm dini mənada əhəmiyyətli yerlərin ziyaṛəti ilə ortaya çıxdı.

Dəniz Turizmi: İstirahətlərini dənizə gedərək keçirən turistlər dəniz turizmi edirlər.

Təhsil Turizmi: Təhsil məqsədi ilə edilən turizm növdür.

Yaxta Turizmi: Yaxta turizmi, yaxtadan istifadə edərək tətilə verilən addır.

Mağara Turizmi: Müxtəlif mağaraları gəzmək üçün mağara turizmi həyata keçirilir.

Dağüstü turizm: Buraya yayında dincəmek və istirahət etmək istəyən turistlər daxildir.

Qış Turizmi: Qışda turizm fəaliyyəti qış turizmi kimi tanınır.

Mədəniyyət Turizmi: Mədəniyyət turizmi yeni mədəniyyətləri tanımaq və yeni məlumatlar öyrənmək məqsədi ilə həyata keçirilir.

İdman Turizmi: idman fəaliyyətini özündə birləşdirən turizm növüdür.

Ovculuq Turizmi: Ovla maraqlanan turistlərin etdikləri turizmə ov turizmi deyilir.

Turizm hər sahədə çox önemlidir. Turizm sayesində insanlar vaxtlarını ən yaxşı şəkilde keçirərək, ölkələr iqtisadi qazanc əldə edirlər. Ölkələr iqtisadi cəhətdən qazanc əldə etdiyi halda, şəhərlər bu qazancdan faydalıdır.

Xüsusilə, bir çox şəhərlər turizm bölgələri adlanır və hər il milyonlarla insanı özünə cəlb etməyi bacarırlar.

Verdiyi faydalalar sayesində turizmin əhəmiyyəti günü-gündən artır. Ona görə də hər bir ölkə turizme böyük əhəmiyyət verir və bu mövzuda xüsusi araşdırımlar aparır.

Bəs, rayonlarda turizm hansı səviyyədədir? Ümumiyyətə, ölkəmizdə turizm necə inkişaf edir? Yay sezonunda rayon turizm bazaları qonaqları qarşılımağa hazırlıdır? Qiymətlər və vəziyyət hansı yerdədir? SIA mövzu üzrə araşdırma apararaq turizm üzrə ekspertlərin, deputatların, iqtisadçıların və məkan sahiblərinin fikirlerini öyrənib.

Azərbaycan Turizm Assosiasiyanının rəhbəri Əhməd Qurbanov: "2020-ci ildən bu yana dünyada və ölkəmizdə qlobal olaraq pandemiya davam edirdi. Həmin illərdə Covid-19 pandemiyası turizmi sıfır vəziyyətinə getirib çıxardı. Ölkələrde sərhədlərin bağlı olması ilə beraber heç bir cəhətdən turist qəbulu və göndərilməsi mümkün deyildi.

Hal-hazırda vəziyyətdə isə karantin qaydalarının yumşaldılması və ölkədə olan məhdudiyyətlərin aradan qaldırılması ilə turizmin daha çox canlanması şahidi ola bilirik. İndiki vəziyyətdə də ölkəyə 2020-2021-ci illərle müqayisədə də çox turist gelməye başlayıb. Bu rəqəm yay sezonunda 2 dəfəyə qədər artacaq. Bu baxımdan düşünürəm ki, ölkəmiz hal-hazırda turistlərin qəbuluna tam şəkildə hazırlıdır. Regionlarımızda isə ictimai iaşə obyektləri, oteller və digər turizm yönümlü obyektlər tam şəkildə hazırlıqlarını tamamlayıblar.

Ümumiyyətə, pandemiya zamanı gördük ki, yerli vətəndaşlarımız daxili turizmdən də çox istifadə etməyə başladı. Bu da regionlarda olan otel və ictimai iaşə obyektlərinin işlərini daha yaxşı səviyyədə qurmasına getirib çıxardı. Yəni, bu vaxta qədər özlərində olan boşluq və çatışmaqlıqları aradan qaldırlar ki, ketləvi turist axınına cavab vere bilsinlər. Bu da onu deməyə əsas verir ki, regionlarda olan turizm yaxşı səviyyədədir. Şərait də əvvəlki illərə nisbətən dəha daxili turizmənən.

Ölkəmizdə turizm 2022-ci il başlayandan 70-ə yaxın ölkə sərhədləri açıldı. Bu da turizmin inkişafına getirib çıxarıb. Yeni növ turizm növlərinin tətbiqi də artıq başlayıb. Bu da yeni gələn turistlərin maraqlına səbəb olur.

Təssüflər olsun ki, hal-hazırda quru sərhədlərimiz bağlıdır. Bu dövrə də turizmin dəha da süretli inkişafı ləngiyir. Quru sərhədi turizm üçün vacib bir amildir. Çünkü ölkəyə gələn turistlərin sayı heç də az deyil. Bu kimi turistlər quru sərhədləri bağlı olduğu üçün ölkəmizə gele bilmir. Bu səbəbdən də biz bu turistləri itirik.

Region və paytaxtdakı otellər yay sezonuna tam şəkildə hazırlıdır. Otellərdəki dəlouluq sayına baxsaq, həftə sonları bu say maksimum həddə çatır. Restoranlar da buna mütənasib olaraq maksimum dolar.

Qiymətlər bütün dünyada olduğu kimi yay sezonunda hər zaman yüksəkdir. Bu yüksəlik də tələbatdan asılıdır. İnsanlar yayda də çox istirahət etdiyi üçün qiymətlər də buna uyğun artırılır. Artımın karşısını almaq üçün rəqabət

mühitini daha da yaxşılaşdırılmayıb. Rəqabət dedikdə otellerin sayının artırılması nəzərdə tutulur".

Turizm eksperti Ceyhun Aşurov: "Ümumiyyətə, 2019-cu ildən sonra regionlara səfərlərin sayı artı. Təbii ki, müyyəyen məhdudiyətlərin tətbiq olunması və sərhədlərin bağlanması insanları daxili turizmə yönəltdi.

Bildiyimiz kimi 2019-cu ilə qədər 5 milyon üzəri Azərbaycan vətəndaşı xaricə gedirdi və həmin ilde texminən 3 milyona yaxın xarici vətəndaş Azərbaycana gelmişdi. Bu isə o deməkdir ki, artıq xaricə gedən Azərbaycan vətəndaşlarının da bir çoxu daxili turizmle öz rayonlarımıza yönəlməyə başladılar. Ciddi tələbat yarandı və biz bu doluluğu ara-sıra müşahidə edirdik. Bu da təbii ki, regionlarda olan otellerin xidmətlərin qiymətinə de öz təsirini göstərdi.

İndi hava sərhədləri açıq olsa da, quru sərhədləri bağlı qalmadqa davam edir. Bu onu göstərir ki, bu il də müyyəyen qədər tələbat qalmadqa olacaq. Əvvəlki illərlə müqayisədə az olsa da, 2019-cu ilə müqayisədə də çox insan Azərbaycanın daxili regionlarında istirahət üstünlük verəcək. Bunun da bir neçə səbəbəri var. İlk növbədə daxildə istirahət etmək üçün məsafəsində harasa getməkdən də ucuza başa gəlir. Eyni zamanda daxili regionlarda öz insanlarımız bezo qalmamaq şərti ilə səhər gedib axşam qayida bilirlər. Gedisi məsafəsi olaraq bu çox da zaman almır. Lakin tətil, qeyri-iş günləri və həftə sonlarında regionlarda doluluk müşahidə olunur. Bu da qiymətlərə öz təsirini göstərir. Təbii ki, regionlarımız və orada olan oteller yay turizmə hazırlışdır və hazırlırlar. Qeyri-iş günlərində rayonlarda olan otellerin müxtəlif kompaniyalar keçirdiyini də müşahidə edirik. Lakin tətil başladıldan sonra və həftə sonları müddətində qiymətlərə güzəştlər tətbiq olunmur. Bəzi qiymətlər isə bizim turistlər üçün yüksək hesab oluna bilər.

Turizm infrastrukturunu inkişaf edən, kifayət qədər eyləncə yerləri olan, istirahət üçün lazımi şərait yaradılan regionlara tələbat də çoxdur. Xaricdən gələn turistlər də var ki, kifayət qədər tələbat yüksəkdir. Qiymətləri də çox aşağı etməyəcəyik. Orada olan sahibkar da otelin doluluğuna görə qiymətləri tənzimləmək məcburiyyətindədir.

Lakin, sevindirici xəber ondan ibarətdir ki, bütün bu yerlərdən əlavə olaraq, bazaarda qalmaq üçün müyyəyen standartlara cavab veren kend evleri də var. Onların qiyməti kifayət qədər uyğundur. Burada bir neçə ailə də qala bilər. Bu evlər adətən istirahət zonalarına yaxın erazidə olur ki, bu da çox yaxşıdır.

Bütün bunların olması kifayət qədər normaldır. Tələbat artıraqa kifayət qədər yan əlavə təkliflər də formalasacaq. İnsanlarımız istə Bakı ətrafi, istərsə də xüsusi təklifi olan regionlara səfər edəcək. Lakin bu o demək deyil ki, insanlar hamısı daxili regiona yönələcək. Təbii ki, beziləri xaricə, ən azı Türkiye və yaxın coğrafiyalarda istirahətə yollanacaqlar".

Deputat Azər Badamov: "Turizm neft sektorundan sonra ən çox gelir getirən sahədir. Son illərdə Azərbaycanda müasir turizm sektoru qurulmuşdur. Bu gün ölkəmizdə hər mövsümə aid turizm sahələri mövcuddur. Amma turizmin inkişafına ən böyük zərbəni pandemiya vurdu. 2,5 ilə qədər bu sektor iflic vəziyyətinə düşdü.

Bu gün pandemiya qarşı uğurlu mübarizəsinin nəticələri ölkəmizin turizm sektorunu yenidən dirçəlməsinə imkan yaratmışdır. Turizm sektorun daha gəlirli sahə olaraq yenidən aktuallaşmasına mane olan səbəblər var. Belə səbəblərdən ilk növbədə quru sərhədlərin bağlı qalmasıdır.

Pandemiyanın əvvəl bu sektorun illik gəliri 2,7 milyard dollarla çatmışdı. Belə ki, 2019-cu ildə ölkəmizə 3,2 milyon turist gəldiyi halda, 2021-ci ildə ölkəyə gələnlərin sayı cəmi 792 min nəfər olmuşdur. Yay fəsilin gəldiyini və tu-

rizmin canlanacağı bir mövsümə yaxınlaşdırığını nəzərə alaraq, quru sərhədlərin açılmasının nə qədər vacib olduğunu haqqında düşünmək olar. Bu gün isə bu sahədən gəlir demək olar ki, infrastrukturun və əməkdaşların saxlanılması sərf olunur.

Turizm sektorun inkişafına mənfi təsir göstərən bir amil isə qiymətlərin baha olmasına. Bu gün turizm sektorunun xidmətləri ölkə vətəndaşların hamısı üçün elçatan deyil. Ona görə bu sektorda qiymət siyasetinə yenidən baxılmalı olduğunu düşünürəm. Turizm obyektləri az müşərqi qəbul etməklə çox gəlir əldə etməyinə yox, çox müşərqi cəlb etməklə dövriyəni çoxaldaraq dəha çox gəlir qazanmasına öyrəşməlidirlər. Əgər qiymətlər aşağı olarsa, insanlar qonşu ölkələrdə istirahət etməyə üstünlük verməzlər. Qeyd etdiyim kimi bu iki məsələ yoluna düşərsə turizm sektorunun yenidən dəha çox gəlir getirəcəyini hesab edirəm".

"**Ağsaray Deluxe Hotel Mingəçevir** otelinin rəhbəri Kənan Hənifəyev məsələyə bəle münasibət bildirib": "Bildiyimiz kimi pandemiyanın ardından turizm bərpa olundu. Son 2 ilə turizm sektoru çox ağır dönmə keçirib. Bu ağır dönmə həm turizmin müxtəlif istiqamətlərinə, həm də turizmcilərə mənfi təsir etmişdir. Keçən ilin yayından başlayaraq bərpa mərhələsi davam edir. Artıq yerli və xarici turistlərin qəbulu üçün turizmcilər və otel sahibləri hazırlıdır.

Ümumumən götürükde hal-hazırda regionlarda olan oteller sərf yerli turistlər üzərində formalasılır. Hal-hazırda şimal, qərb və cənub zonası yaya tam həzirdir. Həftə sonları demək olar ki, regiondakı otellerin otaqları tam dolu vəziyyətdə olur. Ümid edirəm ki, yaydan sonra da bu tendensiya davam edəcək və təkcə yerli turistlər yox, həm də xarici turistlər regionlara təşrif buyuracaq.

Qiymətlər demək olar ki, stabil. 2 nəfərin 1 gecə gecələməsi üçün 50 manatdan başlayıb-250 manata qədər davam edir. Bu otelin xidmətindən asılıdır. Hər bir müşərənin cibinə uyğun otel və turizm xidmətləri var. Əsasən yeni açılan işə obyektlərində qiymətlərə bəzər yüksək olur. Bu da onların yeni olması və xidmətin də yüksək olmasından asılıdır. Xüsusi qiymət fərqləndirməsi olmayıb. Qiymət artımı dəha çox restoranda müşahidə olunur. Gecələmə qiymətlərində isə ötən illərlə müqayisədə çox da fərqli deyil.

Ötaq qiymətləri 1 gecə 2 gün:

* Standard Deluxe (Single) 90 AZN - 1 nəfər üçün

* Standard Deluxe 110 AZN - 2 nəfər üçün
* Corner Deluxe 120 AZN - 2 nəfər üçün
* Junior Deluxe 160 AZN - 2 nəfər üçün
* Deluxe Suite 210 AZN - 2 nəfər üçün
* Ağsaray Suite 270 AZN 2 nəfər üçün
* Villa tipli yaşayış evi 280 AZN - 4 nəfər üçün

Extra bed:

"0 - 6" yaş - ödənişsiz

"6 +" yaş - 25 AZN

Qiymətə daxildir: Səhər yeməyi, sauna, açıq, qapalı hovuz, uşaq hovuzu, fitnes, futbol meydandası və topları.

Bouling - 20 AZN 1 saat (3-4 nəfər)

Bilyard - 10 AZN

Masaüstü tennis - 3 AZN (2 nəfər, 1 saat)

Kater - 1 Daire 10 AZN (4 nəfər)

Gəmi gəzintisi 30 dəq. - 35 AZN (10 nəfər max.)

Masaj - 1 nəfər 20 AZN (30 dəq.).

Dövlət Turizm Agentliyinin Media və İctimaiyyətlə Əlaqələr sektorunun müdürü Gülnar Mustafayeva: "Ümumi deyək ki, daxili turizm həmisi prioritet istiqamət olub. Pandemiyanın əvvəl də, pandemiya müddətində də, sonra da daxili turizm ölkə turizminin ləkə motivi olubdur.

Pandemiya dövründə isə daxili turizm daha çox aktuallaşdırıldı. Tekcə Azərbaycanda yox, bütün dünyada eyni proseslər getdi. Məsələn, ötən il 3 milyondan çox insan daxili turizm xidmətindən istifadə edib. Amma əlbəttə pandemiya qaydalarının yumşaması, ümumiyyətə məhdudiyyətlərin aradan qalxması daxili turizmin de intensivləşməsinə öz təsirini göstərir. Söhbət müsbət təsirdən gedir və biz bu il ölkə daxilində səfər edən vətəndaşlarınıza inşaatın daha da artacağını gözləyirik. Bütün ənənəvi istiqamətlərimiz var. Bunlar şimal, şimal-qərb, qərb, cənub istiqamətidir. Bunlar turizm koridorlarıdır, həmçinin Naxçıvan da ölkə vətəndaşlarının son günlərdə üz tutduğu əsas istiqamətlərdən biridir. Daxili turizmin inkişafı bölgələrimizin, regionların inkişafı deməkdir ki, bu da turizm mövsümüyünün aradan qalxmasına, regionların sosial-iqtisadi inkişafına əlbəttə ki öz müsbət təsirini göstərir, həm də bu turizmin dayanıqlı inkişafını deməkdir.

Qiymətlər barəsində bizim stabil bir ya-naşmamız var ki, biz bazar iqtisadiyyatında fəaliyyət göstəririk. Bu da tələb və təklifi əsasən qiymətlərin formalasılması deməkdir. Yəni, dövlət orqanı olaraq qiymətlərin tənzimlənməsi prosesində iştirak etmirik, amma bazar iqtisadiyyatı olduğu üçün sənaye özü özüyündə qiymətlərin tənzimləyir. Tələb və təklif əsasında bütün qiymətlər formalasılır.

Pandemiyanın bütün dünyada sənimeyi ölkəmizdə də turizmin canlanmasına getirib çıxardı. Həmçinin yay mövsümünün də başlaması daha çox turistin olması və dəha çox turistik səfər deməkdir. Bu ister gələn turizmə, istərsə də ölkədaxili turizmə aiddir. Yəni, yay turizm mövsümündə biz dəha daxili turist səfərlər və cümlədən gələn turist sayını gözləyirik. Həm pandemiya zəifləyib, həm yay mövsümü başlayıb.

Ümumilikdə onu qeyd edək ki, turizm sənayesi hər zaman turisti qəbul etməyə hazırlıdır. Bu ister gələn turizmə turizmə, istərsə də daxili turizmə bağlı ola bilər. Yəni, ölkədə turizm sənayesi tam gücü ilə pandemiyanın

Azərbaycan beynəlxalq miqyaslı tədbirlərin keçirilməsi üçün etibarlı ölkədir

Ölkəmizin bütün sahələrində, o cümlədən kənd təsərrüfatında, kosmik və herbi sənayədə, sehiyədə, təhsilidə və s. eldə olunan uğurları, eleycə də, beynəlxalq arenada qurduğu münasibətləri və davamlı inkişafı Azərbaycanın dünyada tanınmasına, söz və nüfuz sahibinə çevriləməsinə səbəb olan amillərdir. Azərbaycan qeyd olunan sahələrle yanaşı, tolerant və multikultural dəyərlərə malik dövlət kimi də dünyada tanınır. Ölkəmizde beynəlxalq tədbirlərin təşkili Azərbaycan dövlətinin sülhsever olduğunu və multikulturalizm siyasetini bir daha dünya ictimaiyyətinə təqdim edir. Beynəlxalq miqyaslı tədbirlərin keçirilməsi üçün ölkəmizə olan etimad Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin uğurlu xarici siyaseti sayəsində Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə etibarlı tərəfdəş kimi tanınmasının göstəricisidir. Eyni zamanda, bütün bu tədbirlər Azərbaycanın gücünü, potensialını və təşkilatçılıq qabiliyyətini bir daha nümayiş etdirir.

Azərbaycanın dünyadan nüfuzlu idman ölkəsi tək də qəbul edilməsi təsadüfü deyildi. Azərbaycan Prezidenti Cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkə həyatının bütün sahələrində olduğu kimi, idmanın inkişafına yönəlmış qərarların qəbulu, tədbirlərin reallaşması idman sahəsində ölkəmizin yüksək beynəlxalq nüfuz qazanmasına səbəb olub. Azərbaycanda keçirilən beynəlxalq idman tədbirləri səbüt edir ki, haqiqətən də, Azərbaycanda idman uğurla, sürətə inkişaf edir. Ölkəmizin ardıcıl olaraq beynəlxalq yarışlarda iştirakı və uğurlar qazanması beynəlxalq aləmin Azərbaycandakı idman hərəkatına olan

diqqətini atır. Ölkəmizde müasir infrastruktur, xidmet obyektləri tikilərək, dünya standartlarına cavab veren oteller istifadəye verilib. Dünya idmanının tarixində ilk dəfə keçirilən Avropa Oyunlarına ev sahibliyi etmek missiyasının Bakıya həvələ edilməsi, böyük etimad Azərbaycana olan inamdan doğmuşdur. Azərbaycan Oyunlarının standartlarını, səviyyəsini təmin edə bildi. Dünyanın 50 ölkəsinin 6 min idmançısının iştirak etdiyi I Avropa Oyunlarında Azərbaycan təmsilçilərinin 21 qızıl medali qazanması ve 21 dəfə Azərbaycan bayrağının yüksəldilməsi, Dövlət Himmni səsləndirilməsi idmana olan qayğıının neticəsi idi. "Bakı-2015" ilk Avropa Oyunları tekce qitədə deyil, dünya miqyasında mötəbər idman tədbiri kimi tarixləşdi.

"FORMULA-1" YENİDƏN START GÖTÜRƏCƏK

Artıq 2016-ci ildən paytaxt Bakıda keçirilən yarım əsrden artıq tarixi olan "Formula 1" idman tarixində yeni maraqlı səhifədir. Azərbaycan bir neçə gündən sonra yenidən dünya ölkələrinin diqqətində olan bu yarışın başlanmasına start verəcək. Ölkəmizdən start görürcək "Formula-1" yarışı onu deməyə bir dəha əsas verir ki, beynəlxalq miqyaslı mötəbər yarışlara, qlobal forumlara, konfranslara, bir söziə, nüfuzlu tədbirləre ev sahibliyi edən Azərbaycan beynəlxalq miqyaslı tədbirlərin keçirilməsi üçün etibarlı bir ölkədir. Belə tədbirlərin ölkəmizdə keçirilməsi təsadüfi hal deyil. Ölkəməzə olan etimad, beynəlxalq aləmdə etibarlı tərəfdəş kimi tanınması, gücü, potensialı, təşkilatçılıq qabiliyyəti və s. əsas göstəricilər sırasındadır. 1950-ci ildən etibarən her il keçirilən "Formula-1"-in möhtəşəmliyi üçün paytaxtımızda istenilen şərait yaradılıb. Ölkəmizdəki uğurlu inkişaf, sabitlik, emin-amanlıq beynəlxalq tədbirlərin keçirilməsi üçün Odlar diyarını əlverişli məkana çevirib. Ötən illərdə paytaxt Bakıda keçirilən "Formula-1" Avropa Quran-Prisi yarışlarını dünyadan 200-yə yaxın ölkəsində 500 milyondan çox azarkeş televiziya vasitəsilə izləmiş oldu. "Formula-1" üzrə dünya çempio-

natının tamaşaçı auditoriyası bütün qiteleri əhatə etdi. Amerika, Avropa, Avstraliya, Asiya və Afrika ölkələrinin televiziya kanalları vəsiyətə ilə yarışlar müntəzəm yayılmışdır.

Bəzək yarışının Azərbaycanda keçirilməsinin daha üç il uzadılması da Azərbaycanın Quran-Prise ugurla ev sahibliyi etməsinin göstəricisi kimi deyərləndirilir. "Formula 1" Quran-Prisinin Bakıda 2023-cü ilədək keçirilməsinə dair müqavilənin imzalanması ölkənin iqtisadiyyatına müsbət təsiri ilə yanaşı, yerli şirkətlər üçün də yeni imkanların açılması deməkdir.

Azərbaycan növbəti dəfə də "Formula 1" Azərbaycan Quran-Prisine ugurla ev sahibliyi edəcək. Hər zaman olduğu kimi yüksək təşkilatlılığı ilə öz sözünü deyəcək. Yarışın keçirilecəyi ərazilərdə bütün təhlükəsizlik tədbirləri görüllüb və böyük bir ərazilini əhatə edən kompleksdə yarışa nəzarət binası təşkil olunub.

Bakı bütün iştirakçı və qonaqları, hər zaman olduğu kimi, növbəti tədbirdə də ev sahibi olaraq yüksək səviyyədə qarşılıyaraq, yarışa ugurla yekunlaşdıracaq.

Bu dəfə də Bakı dünya tamaşaçılara və şəhərimiz qonaqlarına maraqlı idman yarış təqdim etməklə yanaşı, Azərbaycanın belə mötəbər yarışlara ugurla ev sahibliyi etdiyini nümayiş etdirəcək. "Formula-1" tamaşaçıları ölkəmizdə gedən inkişaf proseslərinin şahidi olacaqlar. Ölkəmizə gələn əcnəbi qonaqlar burada yaradılan infrastruktur, bütün sahələrdə tərəqqini, nadir arxitekturunu, ölkənin qədim tarixi və zəngin çoxəslik mədəniyyətini, həmçinin sabitliyi və təhlükəsizliyi öz gözləri ilə görəcəklər. Bütün bunlar dövlət başçısı Prezident İlham Əliyevin ölkənin kompleks şəkildə inkişafına dair uzaqgörən və müdrik strategiyası ilə bağlıdır. Əminliklə demək olar ki, Zəfer qazanmış Azərbaycan özünü dünyada təsdiq edən zəngin və güclü dövletidir.

Zümrüd BAYRAMOVA

"FORMULA 1"-İN DAHA ÜÇ İL UZADILMASI AZƏRBAYCANIN QRAN-PRIYƏ UĞURLA EV SAHİBLİYİ ETMƏSİNİN GÖSTƏRİCİSİ İDİ

Əlbətə ki, Azərbaycan beynəlxalq nüfuzlu yarışlara yüksək səviyyədə ev sahibliyi edərək qədim tarixi abidələrimiz diqqətdən kənardı qalmır. İnsanların televiziya vasitəsilə birbaşa izlədiyi yarışların keçirildiyi məkan şəhər halqası olduğundan, onlar təkçə avtomobilər deyil, inkişaf etmiş Bakının gözəlliyyini etrafı görə bilirlər. Təbii ki, Bakıda pilotlar qeyri-adı ab-havası ilə seçilən, əfsanəvi tarixi yerləri əhatə edən və heç bir yerdə bənzəri olmayan trekde yarışırlar. Təhlükəsizliyin en yüksək səviyyədə təmin olunduğu Bakı trekı en sürətli yarışlar kategoriyasına daxildir. Trek Bakının tarixi məkanlarından, dəniz sahilindən

Bu yollar 30 ilə yaxın idi ki, sahibinin addımına həsrət idi. Ot, çayır basmışdı, həsrət gülü bitmişdi bu yollarda. Sovetlər birliliyinin əsarətində olduğu-muz dövrlərdən onsuza da baxımsız olan bütün yollarımız kimi, Şükürbəyli yolları da 27 illik işgal hicranından daha da miskin vəziyyətə düşmüş, daşçınlıq bu yolların izini itirmişdi. Düşmən tapdağı altında inleyən yollar doğmasını gözləyirdi. Gəlib onu azad etmələrini, bağlarını addımları ilə sevindirməklərini gözləyirdi. Oğullarını, əsgərini-xilaskarını gözləyirdi. Bu yollar azadlıq isteyirdi. Vətənə gedən yollara qoşulub anası Azərbaycana çatmağı dileyirdi. Ve həmin günü səbsizliklə hər an gözləyirdi. Qarabağın hər dağı, daşı, dərası, düzü, min bir səmtə şaxələnmiş yolları kimi, Cəbrayılin Şükürbəylisinin yolları da o günü gözləyirdi...

Şükürbəyli-dən uzanan yollar...

avtomobil yolu qurur yoludur

44 günlük ikinci Vətən Müharibəsindən dərhal sonra azad olunmuş torpaqlarda sürtəli quruculuq işləri aparılır. Bu işlərin əsasını isə yol infrastrukturunu təşkil edir. Çünkü abadlığa gedən yol elə yollardan başlanır. Elə Şükürbəyli-Cəbrayıllı-Hadrut avtomobil yolu da belə nəhəng layihələrdəndir. Bu yol həm də qurur yoludur. Qarabağın hər tərəfi-

nün inşası da layihə üzrə davam etdirilir. Artıq 2,19 və 39-cu kilometrdə inşa olunan körpülərin tikintisi sona çatmaq üzrədir. Körpülərdən biri Hacıqabul-Mincivan-Zəngəzur dəhlizi magistral avtomobil yolu ilə kəsişmədə layihələndirilib. Bununla da söyügedən avtomobil yolu magistral yola rahat giriş-çıxış təmin olunacaq.

Bu yollar minlərlə sakını yurd-yuvasına qaytaracaq

Bu yollar Qarabağda salinan digər yollarla qol-boyun olaraq 30 il işgal altında qalan bu əzəli torpağımıza anası Azərbaycanla görüşməyi nəsib edəcəkdir. Bu yollar minlərlə sakını yurd-yuvasına qaytaracaqdır. Onların hər biri bu gün Qarabağda heyata keçirilən böyük quruculuq işlərini anbaan izləyir. Onların hər birinin gözü bu gün Qarabağın ayrı-ayrı bölgelərində çəkilən yollara dikilib. Bu yolların nə zaman onları ata-baba ocaqlarına aparacağına böyük məhəbbətlə gözləyirlər. 30 il səbr kasaları daşan insanlar hər an yurd-yuvalarına qayitmaq alovu ilə yanırıdlarsa, artıq ötən hər günün onları bu torpaqlara qayitmasını yaxınlaşdırıldıqını çox yaxşı bilirlər. Bilirlər ki, onların təhlükəsizliyi dövlətimizin bugünkü siyasetinin əsas prioritətidir. Onlar tamamilə təhlükəsiz şəraitdə öz evlərinə qayidacaqlar.

30 ilde topaqlarımızın üstü kimi, altı da düşmənin pis niyyətinin qurbanı olub. Bu səbəbdən də necə ki, bu əzəli torpaqların üstü yağıdan, onun əməlindən xilas edildi, altına sırayet edən pisliklər de təmizlənir.

Yollar salınır, abadlıq işləri görülür ki, sakınlar doğma ocaqlarında əvvəlkindən də gözel mənzərə ilə qarşılışınlar, rahat şəkildə yaşaya bilsinlər. Salınan bütün yollar, eləcə də Şükürbəyli-dən uzanan yollar Qarabağ'a qayitmağımız üçündür. O qayıdış isə çox yaxındadır...

Arzular gerçek oldu

2020-ci il 4 oktyabr. Cəbrayıllı rayonunun tərkibində olan Şükürbəyli kəndi 27 illik işğaldan sonra Prezident, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Milli Ordusu tərəfindən azad edildi. Bu tarix bir qərinəyə yaxın ayrılmışın bitdiyi an oldu. 30 ilədək gözləri yollarda qalan Cəbrayıllı onlarla kəndi kimi, Şükürbəyli də azadlığın gəlib çatdığını duydular. Düşmənin maşın-texnikasının məhv edilməsi, onların geri çəkilməsi ilə kəndlərimiz bir-bir alındı. Sentyabr ayının 27-dən noyabrın 7-dən Cəbrayıllı rayonunun kəndləri ardıcıl şəkildə azad edildi.

Cəbrayıllı da, onun bu gün sinəsindən Qarabağın hər tərəfinə yollar sıyrılmış Şükürbəyli də azadlığına qovuşdu. Yüzlərə igid oğullarımız Cəbrayıllı uğrunda günlərə göyüdü, şəhid oldular. Lakin bu torpaq-şərəf, namus məsələsinə son qoyular. Şərefimizi xilas etdilər. Düz 27 il əvvəl buradan silah gücü ilə zorla çıxarılan minlərlə soydaşlarımızın qisasını aldılar. Evlərini, həyat-bəcələrini, mal-dövlətlərini burada qoyub illərlə qaçqın, köçkü adı ilə yaşayan, işğalın ilk illərində olmazın çətinlikləri ilə üz-üzə qalan insanların qisasını aldılar. Yurd yerlərinə həsrət qalan, qəribəcilikdə dünyasını dəyişən, bir daha Cəbrayıllı görə bilməyən insanların qisasını aldılar.

1990-ci illərin odlu-alovlu günlərində Birinci Vətən Müharibəsində həyatını itirən yüzlərə azərbaycanlı bacı-qardaşlarının qisasını aldı ordumuz. Qəbirləri bu torpaqlarda qalan, ruhları övladlarını, yaxınlarını gəzen, hər Novruz onların yoluñ gözləyen cəbrayıllıların qisasını aldılar.

"Qisas qiyamete qalmaz", - deyiblər. Nə düşünürdü ki, düşmən? Elə bildirdi ki, 90-ci illərdə olduğu kimi havadarları yene arxalarında durub onların güclü bir "dövlət" olduqlarını nümayiş etdirəcəklər? Bəli, bu dəfə də durdu havadarları arxalarında. Lakin bu dəfə düşmənin qarşısındaki Azərbaycan ordusu tamamilə başqa gücə malik bir ordu idi. 90-ci illərin torpaqlarımızı satan rəhbərlərinin başsız buraxlığı ordu deyildi. Ötən 17 ilə tamamilə möhkəmlənən, hər an güclənməsi diqqətdə saxlanılan ordu idi. Bu ordunun Sərkərdəsi isə bu ölkənin rəhbəri, fealiyyəti işğal altında olan torpaqların bir gün xilası üçün beynəlxalq aləmdə ardıcıl şəkildə işlər görməyə həsr edən dövlət başçısı idi.

Elə bütün bu səbəblərdən də Qarabağ azad oldu. Minlərlə insanın, bütövlükdə xalqın arzuları gerçek oldu.

Şükürbəyli-Cəbrayıllı-Hadrut

nə, oradan isə Vətənə aparan qurur yolu...

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları ərazisində dövlətimizin başçısının tapşırığı ilə icra olunan yol infrastrukturunu layihələrdən biri olan Şükürbəyli-Cəbrayıllı-Hadrut avtomobil yolu tikintisi gözlərimiz onundədir. Bu böyük infrastruktur layihə sürtəli həyata keçirilir, yolda işlər böyük vüsətə davam etdirilir.

Yol öz başlangıcını Hacıqabul-Mincivan-Zəngəzur dəhlizi magistral avtomobil yoluñ Cəbrayıllı rayonu Şükürbəyli kəndindən keçən hissəsində götürmək Xocavənd, Füzuli və Cəbrayıllı rayonlarının ərazisindən keçir. Avtomobil yolu Hadrut qəsəbəsi və Cəbrayıllı şəhəri də daxil olmaqla sözügedən rayonların 20-yə yaxın yaşayış məntəqəsini əhatə edir.

Tikinti işləri "İnşaat Norma və Qaydalar"ının tələblərinə əsasən, Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin rəhbərliyinin birbaşa nezareti altında həyata keçirilir. Yolun tikintisinin 2023-cü il ərzində yekunlaşdırılması planlaşdırılır.

xanızmələ kəsilərək, həmçinin çətin reliyefə malik dağlıq ərazidən keçən yoluñ layihə eninin alınması üçün dağların partladılması üsulu ilə yeni yol yatağı inşa edilir. Yol boyunca suların ötürülməsini təmin etmək məqsədilə nəzərdə tutulan 37 dairəvi boru üzrə 85 faiz, 9 düzbucaklı su keçidi üzrə 95 faiz, tikilən yoluñ etraf mühitə, o cümlədən faunaya mənfi təsirini azaltmaq məqsədilə 7 yola keçid üzrə 93 faiz, ehtiyat keçidləri üzrə isə 80 faiz tikinti işləri icra olunub.

Şükürbəyli-Cəbrayıllı-Hadrut avtomobil yolu işğaldan azad edilmiş Xocavənd, Füzuli və Cəbrayıllı rayonlarının ərazisindən keçir. Avtomobil yolu Hadrut qəsəbəsi və Cəbrayıllı şəhəri də daxil olmaqla sözügedən rayonların 20-yə yaxın yaşayış məntəqəsini əhatə edir.

Tikinti işləri "İnşaat Norma və Qaydalar"ının tələblərinə əsasən, Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin rəhbərliyinin birbaşa nezareti altında həyata keçirilir. Yolun tikintisinin 2023-cü il ərzində yekunlaşdırılması planlaşdırılır.

Avtomobil yolu üzərində 6 körpü inşa edilir

Azərbaycanın qədim keçmişinə yol salan körpülər tarixi mədəniyyətimizin müüm bir

hissəsini təşkil edir. Tarixən Azərbaycanın müüm ticarət mərkəzlərindən olan Dərbənd, Şamaxı, Gəncə, Bərdə, Ərdebil, Qəbələ, Naxçıvan, Təbriz və sair kimi şəhərlərin karvan yolları üstündə bir çox körpülər salılmışdır.

Forma, qurulusu ve tikintisine görə Azərbaycandakı körpülər bir-birindən kəskin şəkildə fərqlənir. Bunu qədimdən bu günümüzədək gəlib çıxan körpülər təsdiq edir. Həmin körpülərə Cəbrayıllı rayonu ərazisində, Araz çayının üzərindəki 11 və 15 aşırımlı Xüdaferin körpülerini, Qazax rayonunda Xramçay üzərindəki Sınıq körpünü, Gəncə çayı üzərindəki Gəncə körpülərini, Əlinçə çayı üzərindəki Naxçıvan körpülərini misal göstərmək olar.

Bələliklə körpü qədimliklə müasirliyi bir-leşdirən vasitədir. Elə Şükürbəyli-Cəbrayıllı-Hadrut avtomobil yolu üzərində salınan körpülər də məkan etibarilə qədim, zaman etibarilə müasir körpülər olacaq, bu böyük ərazi də gedis-gelişinin rahatlığına xidmət etməklə yanaşı, həm də neçə-neçə ticarət mərkəzlərini bir-biri ilə birləşdirəcəkdir.

Hazırda Şükürbəyli-Cəbrayıllı-Hadrut avtomobil yoluñ 2, 19, 20, 27, 31 və 39-cu kilometrlik hissələrində 6 avtomobil körpüsü-

Tariximize Milli Qurtuluş Günü kimi daxil olmuş 15 iyun sadəcə təqvim bayramı deyil, böyük ictimai, siyasi və tarixi əhəmiyyətə malik bir gündür. Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin 1993-cü il iyunun 15-də yenidən hakimiyətə qayitması xalqımızın çoxəslik tarixinə tələyüklü möhtəşəm siyasi hadisə kimi daxil olub. 1991-ci il oktyabrın 18-də Azərbaycan XX əsrde ikinci defə dövlət müstəqilliyini elan etdi. Təessüf ki, müstəqilliyin ilk illərində dövletin idarəciliğin sükani arxasında xalqın qüvvələrini bir yerə camlaşdırıb biləcək qüdrəti bir lider yox idi. Həmin dövrədə Azərbaycan ərazilərinin davamlı işşalı, getdikcə gərginləşən siyasi vəziyyət, əhalinin günbəgün ağırlaşan sosial durumu ölkəni bu bələldən xilas edə biləcək, xalqı öz arxasında aparmağa qadir LİDERƏ ehtiyac olduğunu şərtləndirirdi. Cəmiyyətin bütün təbəqələri əmin idi ki, yenice müstəqillik qazanmış ölkəni düşmüş olduğu ağır və dözülməz vəziyyətdən çıxarmağa qadir yegane şəxsiyyət məhz Ulu Öndər Heydər Əliyevdir! Əslində, bu, bütün xalqın ürəyinin səsi idi. Xal-

**MUXTAR NAĞIYEV,
YAP Səbail rayon təşkilatının sədri**

qımız Heydər Əliyevin ətrafında six birləşməkə öz gələcək təleyini özü həll etmək niyyətində idi.

**Ulu Öndər Heydər Əliyev:
"1992-ci ilin iyun ayında
hakimiyətə gəlmiş
qüvvələri bir ildən sonra
hakimiyətdən saldı,
xalq özü saldı"**

1993-cü ilin ortalarına doğru hakimiyət böhranı getdikcə daha keşkin karakter alırdı. Bu dövrde hakimiyətdə olan qüvvələr öz sərisəsiz əməlləri ilə Azərbaycanın müstəqilliyi üçün təhlükə yaratırlar. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev müstəqilliyimizin bu mərhələsini belə xarakterizə edirdi: "Azərbaycan böyük təhlükə qarşısında idi. Çünkü Azərbaycanın müstəqil yaşamasının əleyhinə olan həm daxildəki qüvvələr güclü idi, həm de Azərbaycan kimi böyük coğrafi-strateji əhəmiyyətə, zəngin təbii sərvətlərə malik olan ölkənin tam müstəqil olması başqa ölkələrdə bəzi daireləri qane etmirdi. Ermənistanın Azərbaycana etdiyi təcavüz ve bunun nəticəsində Azərbaycanın zəifləməsi, məglubiyətə uğraması, ikinci tərefdən də daxilə hakimiyət çəkışması 1992-ci ilin iyun ayında hakimiyətə gəlmiş qüvvələri bir ildən sonra hakimiyətdən saldı, xalq özü saldı".

1993-cü ildə xalqın xahiş və tələbi ilə Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin hakimiyətə yenidən qayıdışından sonra ölkədə baş vermiş sosial-iqtisadi və siyasi inkişaf dövlətimizin möhkəmləndirilməsində, sivil dünyaya six ineqrasiya prosesine qoşulmasında və xalqımızın strateji menafelerini təmin edən modern cəmiyyətin qurulmasına həlledici rol oynamışdır. 1993-cü ildə "olum, ya ölüm" ayrıca qalmış Azərbaycan Heydər Əliyevin yorulmaz fəaliyyəti nəticəsində gələcəyə inamlı baxan qüdrəti bir dövlətə əvəz olub. Heydər Əliyevin yenilməz iradəsi, uzaqgörənlilik, fədakarlılığı onu bütün dünyada azərbaycanlılarının lideri etmiş, ömr

15 İyun Milli Qurtuluş Günü - Xalqımızın uğur və zəfər tarixi

yolu doğma vətənə xidmet nümunəsinə çevrilmişdir. Bütün şüurlu həyatını canından artıq sevdidi xalqına, ölkəsinə həsr etmiş bu müdrik siyasi və dövlət xadimi tariximizdə müstəqilliyimizin memarı və qurucusu kimi yer tutmuşdur. Heydər Əliyev fenomeninə məxsus iti zəka, müdriklik, uzaqgörənlilik və ezmkarlıq ona əvəzsiz ümummilli lider mövqeyi qazandırmışdır. Çoxşaxəli və zəngin fəaliyyəti, misilsiz insani keyfiyyətləri sayesində o, əzəməməzin əbədiyyaşar dahisine əvərilmışdır. Azərbaycan xalqı haqlı olaraq Heydər Əliyev ırsını müstəqilliyinin təminatçısı kimi qəbul edir.

Həqiqətən də sübut olundu ki, müstəqilliyi qoruyub saxlamaq o müstəqilliyi əldə etməkdən qat-qat çətindir

Ulu Öndər Heydər Əliyev 15 iyun tarixi barədə danişarkən vurguyayıb ki, bu hadisə zərurətdən doğan bir faktor idi. Belə ki, 28 may Müstəqillik Günü münasibəti ilə 2001-ci il mayın 26-da keçirilmiş tədbirdə bu barədə belə demişdir: "1991-ci ildə müstəqilliyi elan etmek çətin bir məsələ deyildi. Çünkü bu, tarixi zerurətdən irəli gelmiş bir hadisə idi. SSRİ dağılırdı, istəmən də, istəmən də sən öz respublikanın aqibetini müəyyən etməli idin. Burada da müstəqillikdən savayı başqa yol yox idi. Amma bu müstəqilliyi qoruyub saxlamaq o müstəqilliyi əldə etməkdən qat-qat çətin bir vəzifə idi".

Müstəqillik yoluna qədəm qoymuş respublikamızın qarşısında yeni mərhələdə tarixi vəzifələr durdu. Tarix bu vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün ölkənin intellektual, sosial - iqtisadi potensialından, ictimai-siyasi qüvvələrindən səmərəli istifade olunması tələb edirdi. Heydər Əliyevin 2001-ci il 20 mart tarixli fermanında bu barədə deyilir: "Təessüf ki, 1991-1993-cü illərdə bu istiqamətdə bu barədə heç bir iş aparılmadı. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin keçdiyi yeni mərhələdə ölkənin iqtisadi, siyasi maraqları, təhlükəsizliyi, ərazi bütövlüyünün təmin olunması ilə bir araya sıxmayan daxili və xarici siyaseti müstəqil dövlətçiliyə, onun sonrakı təleyinə ağır zərbələr vurdu. Azərbaycanda Ermənistanın təcavüzü ilə yanaşı, daxili ictimai sabitlik də pozulmuş, müxtəlif qanunsuz silahlı dəstələr yaradılmış və ölkənin daxilində qızgrün hakimiyət çəkilişməsi başlanmışdır".

Müstəqilliyin əldə olunmasında Yeni Azərbaycan Partiyasının əvəzsiz xidmətləri böyükdür

yəm". Bu tarixi qayıdış, sözün həqiqi mənasında, Azərbaycan dövlətçiliyinin və millətimizin qurtuluşu idi. "Buna görə de xalqın müxtəlif təbəqələrinin arzu və istəyini nəzərə alaraq, 1997-ci il iyunun 17-də 15 iyunun Milli Qurtuluş Günü elan edilməsi təklifi ilə çıxış edəndə deputatlar təklifimi dərhal müdafiə etdilər. 10 gün sonra - iyunun 27-də parlamentimiz tarixi qərar qəbul edərək 15 iyunu Azərbaycan xalqının Milli Qurtuluş Günü elan etdi"- Ulu Öndər Qurtuluş Gününn elan edilməsi ilə bağlı çıxışında bildirilmişdir. Görkəmlı dövlət xadimi, bütün türk dünyasının en nadir tarixi simalarından saylanı Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə respublikamız qədim İpək Yolunun bərpası, Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Orzurum neft və qaz xələrinin çəkilişi kimi qlobal layihələrin feal iştirakçısına və təşəbbüskarına çevrildi. Həyatın bütün sahələrində tərəqqi və dirçəliş baş verdi. Heydər Əliyev dühasının xidmətləri olan bu nailliyyətlər Azərbaycan xalqının müstəqilliyini məhv olmaqdan qurtardı və bu müstəqilliyi daimi, əbədi, sarılmaz, dönməz etdi.

Bütün bunların əsas mənbəyi isə, məhz 15 iyun tarixindən doğan reallıqlardır

Bu günün fövqündən baxanda Azərbaycanın gələcəyi işqli və firavan görünür. Çünkü müstəqil Azərbaycanın idarəciliğin sükani Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi varisi, ən layiqli yetirməsi Cənab İlham Əliyevin əlindədir. Bu gün hər bir azərbaycanlı harada yaşamasından asılı olmayıaraq, qurucusu və memarı Heydər Əliyev olan dövlətimizlə fəxr edir. Ona görə ki, Ulu Öndərin müəyyənləşdirdiyi inkişaf konsepsiyasını, siyasi kursu onun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev ən yüksək seviyyədə reallaşdırmaqdadır. Əger Ulu Öndər Azərbaycanı məhv olmaq təhlükəsindən qurtardısa, cənab İlham Əliyev ölkəmizi Cənubi Qafqazın liderinə, dünyada söz sahibinə çevirdi. Ulu Öndər yüksəlik konsepsiyası hazırlayıb ölkəmizi yeni inkişaf merhələsinə çıxardısa, layiqli davamçısı İlham Əliyev Azərbaycanı tarixinin ən qüdrətli dövlətine çevirdi. Ümummilli Lider bir gülə atmadan ölkəmizin cənubunda, şimalında baş qaldıran separatçı dəstələri zərərsizləşdirdi, Qalib Liderimiz cənab İlham Əliyev 44 günlük Vətən müharibəsində bir gülə atmadan Ermənistanı doğma torpaqlarımızın olan Ağdamı, Laçını, Kəlbəcəri təhvil verməyə məcbur etdi. Bu, cənab İlham Əliyevin siyasi diplomatiyasının, həm də sərkərdə qətiyyətinin təntənesi idi. Bu gün işğaldan azad edilmiş torpaqlarımızda böyük tıktı-quruculuq işləri başlayıb. Əzəli torpaqlarımızda müasir infrastrukturlar, avtomobil, dəmir yolları, hava limanları tikilir, "ağılı kənd", "ağılı şəhər" layihələri icra edilir.

Qüdrətli dövlət və gerçəkləşən müqəddəs vəsiyyət

Birmənalı şəkildə deyə bilərik ki, ikinci Qarabağ müharibəsindəki şanlı Qələbə və Azərbaycanı Heydər Əliyevin görmək istədiyi dövlətə çevirməsi ilə cənab İlham Əliyev müqəddəs ata vəsiyyətini yerinə yetirdiyini bir daha təsdiqlədi. Ümummilli Liderin xalqımızın seadəti üçün arzuladığı gün Prezident İlham Əliyevin müdrik düşüncəsi ilə reallaşmaqdadır. Müzeffər Ali Baş Komandanın "Dəmir yumruq" əməliyyatı ile 30 illik həsrətimiz son qoyub Qarabağı azad etdi. Ona görə də biz əminliklə vurğulayırıq ki, Azərbaycanın tərəqqisi və inkişafı, dünya dövlətləri arasında xüsusi əhəmiyyətə seçilməsi Ulu Öndər Heydər Əliyev siyasetinin mənətiqi nəticəsidir. Azərbaycan bir çox mətəber beynəlxalq təşkilatlarda söz sahibinə çevrilib. Bəli, bütün bunların əsas mənbəyi isə məhz 15 iyun tarixindən doğan reallıqlardır. Bir sözə, bu gün xalqımız əmindir ki, müstəqil Azərbaycan Heydər Əliyev ideyaları işığında Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə daha yüksək zirvələr fəth edəcək.

Məlum olduğu kimi, Türkiye İsvəçin və Finlandiya-nın NATO-ya üzv olmaları üçün etdikləri müraciətlərinin qarşısını alır və haqlı olaraq bəyan edir ki, bu ölkələr Türkiyə dövlətinin maraqlarına zidd olan siyasetlər yürüdür, xüsusilə, ölkənin ərazi bütövlüyüne və suverenliyinə xələl vurmağa cəhd edən PKK-YPG terror təşkilatlarına aşkar dəstəklər nümayiş etdirirlər.

Əbəs deyil ki, İsvəç mətbuatı da artıq bu bərədə yazır, üstəlik, Ankaranın ölkənin müdafiə naziri Peter Hultkvistin istefaya get-

Ərdoğanın qərarı qətidir!

"*Expressen*": "Türkiyə İsvəçin müdafiə nazirinin istefasını tələb edir"

qeyd edib.

Qəzet xatırladır ki, İsvəçin müdafiə naziri Hultkvist 2011-ci ilde PKK-nın Burlenqə keçirdiyi tədbirinə qatılıb. Ötən il isə o, YPG-nin baş komandanı Abdi Şahinlə görüşüb. Eyni zamanda bildirilir ki, Hultkvist müavinlərindən biri olan ve tez-tez PKK təmsilçiləri ilə görüş keçirən Evin Çetin İraqda olarkən PKK-nın İran filialı kimi qeydə alınmış PJAK terrorçuları ilə halay çəkib, rəqs edib. O, məhz bu informasiyanın sizdirilməsindən sonra istefaya göndərib.

Bu hadisənin səhəri günü isə mətbuatə belə bir informasiya sizdi ki, Hultkvist 2011-ci ilde PKK təmsilçiləri ilə görüşü zamanı terror təşkilatının həbs-de olan lideri Abdullah Öcalana təriflər yağdırıb.

Beləliklə, hazırlı məqamda Tür-

de Finlandiyani) NATO sıralarında görmək istəməməsini anlamak heç də çətin deyil. Belə ki, bundan əvvəl, məhz Finlandiyanın da adıçəkilən terror təşkilatına yuva qurması faktları ortaya çıxarılmışdı. Ve məhz bundan sonra Ərdoğan qətiyyətli tələblərini bəyan edərək bu ölkələrin terror təşkilatına dəstəklərindən el çəkmələrinin vacibliyini vurğulamışdı. Əslində, PKK-PJK tipli terror təşkilatlarına görə NATO-ya üzvlük imkanlarını itirmələri yerinə həmin ölkələr yekun nəticə çıxarmağa mehkumdur. Onlar bir halda ki, sərhədlərində Rusiya təhlükəsini görürlərsə, məhz öz ölkələrinin təhlükəsizliyini temin etməlidirlər, terrorçuların deyil!

Ərdoğan isə, öz növbəsinde, məlum tələblərini öne sürüb və bu əsnada biz Türkiyə Prezidentinin bütövlükde Qərbələ bağlı fikirlərini

məsi tələbində haqlı olduğunu dolayı yolla təsdiqleyir.

"Türkiyə isteyir ki, İsvəçin müdafiə naziri Peter Hultkvist PKK-YPG təmsilçiləri ilə görüşünə görə vəzifəsindən uzaqlaşdırılsın", deye "Expressen" nəşrine yaxın olan menbə Türkiyədəki hərbi nümayəndələrlə görüşü zamanı belə bir nəticəyə gəldiğini

kı-yənin Prezidenti Recep Tayyib Ərdoğanın danılmaz faktlar əsasında İsvəçi (eləcə

"İçimizdəki xainlər daha çox qazanmağa çalışırlar"

"Burada tamamilə müstəqil siyaset yürüdən, heç kimin deyil, yalnız öz dövlətinin və xalqının maraqları baxımından siyaset formalaşdırın və onu uğurla reallaşdırın bir Azərbaycan var. Mənim qətiyyən şübhəm yoxdur ki, bu gün Ermənistanda Azərbaycan arasında reallaşmaqdə olan sülh danışqları həmin gücləri ciddi narahat edir və bu danışqları pozmaq üçün hər iki dövlətin içinde qarşıdurma, çaxnaşma, xaos yaratmağa cəhd edir. Ermənistanda buna nail olsalar da, Azərbaycan iqtidarinin xalqın arzu və istəklərinə uyğun siyaset yeritmesi ilə elaqədar bunu reallaşdırıbilmirlər. İndiyə kimi bütün fəaliyyətləri fiaskoya uğrasa da,

fadə etmək isteyiblər, indi də yenidən həmin adamları hərəkətə getirməyə çalışırlar".

T.Novruzov onu da bildirdi ki, millilikdən tamamən uzaq "Milli Şura" adlanan qurum da, AXCP, Müsavat kimi siyasi təşkilatlar da bu baxımdan onlar üçün əlverişli qurumlardır: "Çünki həmin qurumları idarə edənlər birbaşa pula, var-dövlətə milli dəyərləri ayaqlar altına alan, "Təşkilat"dakı ildirlərdir. Belələri milyonlar əldə etmek üçün ağa qara deməkdən, göydəki günəşin varlığını danmaqdan belə çəkinməyən buqələmlərdər. Amma əminəm ki, ağa qarəni rahat ayırd edə bilən, göydəki günəşin mövcudluğunu qeyd-şərt-

siz qəbul edən yetkin bir xalq olaraq həmin qüvvələrin də, onların içimizdəki qulbeçələrinin də arzularını yene gözlərində qoymağa qadırıq. Yenə bir türk serialından sitat yadına düşdü. "Dastan" dizisində Alpaqt xanın sözləridi: Türkler xarici düşmənləri ezməyi yaxşı bacarırlar. Amma içimizdəki xainlər hər zaman bize düşmənlərimizdən da betə zərbələr vurur! İçimizdəki xainləri ezmək və reislər üzərində iti süretilərək qatarın - Azad, Müstəqil Azərbaycanın irəliyə doğru sürətini azaltmaq istəyənlərin arzularının gözlərində qalacağına əminəm. Çünkü indi xalq 90-ci illərin əvvəllerindəki xalq deyil. Nə yazıqlar ki, həm xaricdəki qüvvələr, həm də içimizdəki xainlər bunun fərqində olmaq istəmirlər. Çünkü ortada kifayət qədər iri məbleğlər var, həm də oradan daha çox qazanmağa çalışır. Burunlardan gələcək, inşaAllah!"

Gülyana

Onun sözlərinə görə, indi həmin güc mərkəzlərinin diqqəti, əsasən Qafqaz regionuna yönəlib:

də xatırlaya bilərik:

* Türkiyənin regional və qlobal hadisələrə principial münasibəti bəzi kənar müşahidəçisi narahat edir.

* Türkiyə tələbləri yerinə yetirilməyincə qədər NATO-nun genişlənməsi istiqamətindəki mövqeyini dəyişməyəcək.

* Qərbin özü üçün yaratdığı təhlükəsizlik sistemi dağlımağa başlayıb.

* Bizim uzun illərdir ki, BMT-nin yenidən formalasdırılması vacibliyi barədə sürdürülmüş təkliflər və verdiyimiz proünozlar özünü doğrudur.

* Dünyada dəha 5-dən ibarət deyil. İndi onların özüleri bu barədə danışmağa başlayıllar. Onlar BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının yenidən formalasdırılması barədə danışırlar. Onlar bizim dediyimizə geləcəklər.

Bütün bu reallıqlar hem də belə bir nəticəyə gəlməyə zəmin yaradır ki, Türkiyə dövləti artıq regional gücdən beynəlxalq gücü çevreildiyini çoxsaylı siyasi gedişləri və qətiyyətli qərarları ilə sübuta yetirib. Rəsmi Ankara bu mövqeyini saxlamaqla yeni qlobal hərbi-siyasi və iqtisadi lider olduğunu çoxdan isbatlayıb.

Rövşən RƏSULOV

məsi tələbində haqlı olduğunu dolayı yolla təsdiqleyir.

"Türkiyə isteyir ki, İsvəçin müdafiə naziri Peter Hultkvist PKK-YPG təmsilçiləri ilə görüşünə görə vəzifəsindən uzaqlaşdırılsın", deye "Expressen" nəşrine yaxın olan menbə Türkiyədəki hərbi nümayəndələrlə görüşü zamanı belə bir nəticəyə gəldiğini

kı-yənin Prezidenti Recep Tayyib Ərdoğanın danılmaz faktlar əsasında İsvəçi (eləcə

Yeni Azərbaycan Partiyası Nəsimi rayon təşkilatı tərəfindən yerli təşkilatın qərargahında 15 iyun - Milli Qurtuluş Günündən 29-cu ildönümü münasibətilə tədbir keçirildi. Tədbirdən öncə Ulu Öndər Heydər Əliyevin büstünün önüne gül dəstələri qoyuldu. Tədbir əvvəlcə Azərbaycan Dövlət Himminin səsləndirilməsi və Ümummilli Lider Heydər Əliyevin və Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü uğrunda həlak olan şəhidlərin ruhunun 1 dəqiqəlik sükutla yad edilməsi ilə başladı. Sonra tədbir iştirakçıları Ümummilli Lider Heydər Əliyev haqqında filmə tamaşa etdilər.

YAP Nəsimi rayon təşkilatının sədri Azər Süleymanov tədbirdə çıxış edərək Milli Qurtuluş Günündən tarixi əhəmiyyətindən, müstəqil dövlətimizin qurulmasında və möhkəmənməsində Ümummilli Lider Heydər Əliyevin misilsiz xidmətlərindən danışdı. Qeyd olundu ki, Azərbaycan xalqı birleşərək ölkəni bürümüş acınacaqlı vəziyyətə qarşı mənətiqli, iradəli gücünü ortaya qoymuş, təkidə Ümummilli Liderin hakimiyyətə qayıdışını teləb etmişdir. 1993-cü ilin iyun ayında ölkədə böhranın ən acınacaqlı heddə çatmışdı. Bu anda xalqı vətəndaş qarşılardurmasından, səfələtdən, ölkəni parçalanmaq təhlükəsindən xilas etmək gücündə olan bir insan - Heydər Əliyev xalqına və dövlətinə sahib çıxdı. Ulu Öndər uzaqqorən və müdrik siyaseti ilə xalqımızı və dövlətimizi düşdüyü ağır vəziyyətdən xilas etdi. Heydər Əliyev belə bir ağır məsuliyyəti üzərinə götürərək hakimiyyətə qayıtdı və Azərbaycan xalqını düşçər olduğu böhranlı vəziyyətdən xilas etdi.

Sonra çıxış edən Nəsimi rayon icra başçısı Asif Əsgərov 1993-cü ilin iyun ayında Azərbaycanda yaranmış kəskin içtimai - siyasi vəziyyət və kriminal şəraitin ölkəni iflic vəziyyətə salmasından danışaraq, həmin dövrde vəziyyətin son dərəcədə təhlükəli xarakter aldığını, ciddi siyasi hakimiyyət böhranının yarandığını, ölkənin fəlakət qarşısında qaldığını bildirdi. Qeyd olundu ki, həmin dövrə Heydər Əliyev kimi qətiyyətli, dünya miqyasında tanınan və xalqı öz arxa-sınca aparmağa qadir olan Lider hakimiyyətə gəlməsəydi hadisələr olduqca təhlükəli və

YAP Nəsimi rayon təşkilatında Qurtuluş Günüə həsr olunmuş tədbir keçirilib

gərgin bir məcrada davam edə bilərdi. Xalqını sonsuz məhəbbətlə sevən Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev bütün həyatını, zəngin dövlətcilik təcrübəsini Azərbaycanın xosbəxt gələcəyinə, onun inkişaf etmiş sivil dövlətlər səviyyəsinə yüksəlməsinə həsr etmişdir. Heydər Əliyev siyasi kursunun bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyev tərəfindən inamlı və uğurla davam etdirildiyini bildirən natiq çıxışında böyük əminlik hissi ilə bildirdi ki, müstəqil Azərbaycan Ümummilli Lider Heydər Əliyev ideyaları işiğində möhtərəm Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə yüksək zirvələr fəth edəcəkdir.

YAP Veteranlar Şurasının üzvü, akademik Əhliman Əmiraslanov çıxış edərək vurğuladı ki, XX əsrin sonlarında, xüsusilə SSRİ-nin dağılması ərefəsində və müstəqiliyimizin ilk illərində xalqımızın başına açılan müsibətlərin səbəbi məhz milli rəhbərimizin olmaması idi: "Hakimiyyətə qayıtdıq-

dan sonra həyata keçirdiyi islahatlar, yeritdiyi siyaset nəticəsində Azərbaycanı bütün dünyaya tanıdan Ümummilli lider xalqımızın öz seçimində yanılmadığını sübut etdi. Si-

tiyasi Nəsimi rayon təşkilatının içtimai və siyasi həyatında xidmətləri olan bir qrup şəxslər diplomlar təqdim edildi.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

YAP Yasamal rayon ərazi ilk partiya təşkilatında hesabat-seçki iclası keçirilib

Respublikasının müstəqilliyi, ərazi bütövlüğünün bərpası uğrunda canından keçmiş Şəhidlərimizin əziz xatirələri dərin ehtiramla bir dəqiqəlik sükutla yad edildi. İclası giriş sözü ilə açan Akademik Murtuza Nağıyev adına Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutunun icraçı direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Məhəmməd Babanlı qeyd edib ki, zamanın sınaqlarından uğurla çıxan Yeni Azərbaycan

YAP Yasamal rayon təşkilatının "H.Cavid pr. 113" ünvanında yerləşən (Akademik Murtuza Nağıyev adına Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutu) ərazi ilk partiya təşkilatında hesabat-seçki iclası keçirilib. İclasda YAP Yasamal rayon təşkilatının sədri Bəxtiyar Nəbiyev, YAP Yasamal rayon təşkilatının məsləhətçisi Aytəkin Əhmədova Akademik Murtuza Nağıyev adına Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutunun icraçı direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Məhəmməd Babanlı və

institutun əməkdaşları iştirak edib. İlk önce Ulu Öndər Heydər Əliyevin və Azərbaycan

Partiyası ölkəmizdə Ulu Öndər Heydər Əliyevin zəngin siyasi və dövlətcilik təcrübəsinə

əsaslanan ən güclü siyasi təşkilatdır.

Çıxış edən YAP Yasamal rayon təşkilatının sədri Bəxtiyar Nəbiyev qeyd edib ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin "Yeni Azərbaycan Partiyası" dünənin, bu günün və gələcəyin partiyasıdır" tezisi bütün dövrlər üçün öz aktuallığını qorumaqla yanaşı, partianın gələcək inkişaf yoluna işq salır. Gələcəyə doğru inamlı ireliliyən Yeni Azərbaycan Partiyası Cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdən dənədən qüdrətlənəməsi istiqamətində ciddi səylər göstərir. Az Çıxışlardan sonra H.Cavid pr. 113" ünvanında yerləşən (Akademik Murtuza Nağıyev adına Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutu) ərazi partiya təşkilatının görülən işlər barədə hesabatı dinlənilib. Hesabatı dinləyən ərazi partiya təşkilatının üzvləri təşkilatın fəaliyyətini qənaətbəxş qiymətləndiriblər. Daha sonra səsvermə nəticəsində ərazi partiya təşkilatının sədri Afət Cavanşirova, sədr müavini ise Arzu İsləmovaya seçilib. Ərazi partiya təşkilatının seçilmiş sədr və sədr müavini göstərilmiş etimadə görə təşəkkürlərini bildiblər. Sonda təşkilatı məsələlər barəsində fikir mübadiləsi aparılıb.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Şəhid Süleyman Şirəlizadənin doğum günü qeyd olunub

Oğuz rayonu Padar kənd Şəhidlər xiyabanında YAP Oğuz rayon təşkilatının fəalları, Oğuz rayon icra Hakimiyyətinin əməkdaşları, şəhid ailələri, qaziller, kənd sakinləri və məktəblilərin iştirakı ilə şəhid Süleyman Şirəlizadənin anım mərasimi keçirilib. Şəhid Süleyman Şirəlizadə 2001-ci ilin bu günü, Oğuz rayonunun Padar kəndində anadan olub.

Vətən məhərabəsində Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin əsgəri kimi iştirak edib. Şəhədətindən sonra, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin müvafiq Sərəncamı ilə "Vətən uğrunda" medalı ilə təltif olunub. Cənnətdəki doğum günün mübarək, ruhun şad olsun! Allah cismən yoxluğununda ailənə səbr versin, Şəhidimiz!

Zümrüd BAYRAMOVA

4 iyun: Hərbi çəvriliş cəhdiniyə necə baş verdi?

1993-cü ilin iyun hadisələri Azərbaycan tarixine ən qalmaqallı proseslərdən biri kimi düşüb. Məhz həmin hadisələrin məntiqi nəticəsi olaraq ölkəmiz xaosdan, xalqımız vətəndaş müharibəsindən qurtuldu. Bəs 29 il əvvəl Gəncədən başlayan proseslər nədən qaynaqlanmışdır? Bu haqda çox yazılıb, rəylər verilib. Biz də bu hadisələrin şahidi olduğumuzdan öz prizmamızdan bir baxış ortaya qoymağa çalışacaqı.

Əslində, 1993-cü ilin iyun hadisələrinə 3 istiqamətdə yanaşmaq lazımdır. Burada siyasi, iqtisadi və hərbi istiqamətlərde mülahizə yürütmək vacibdir.

Sosial-iqtisadi faktorların rolü

AXC hakimiyətə gəldikdən sonra ölkədə sosial-iqtisadi vəziyyət xeyli pisləşmişdi. Artıq 1993-cü ilin başlanğıcında Azərbaycanda bündə kəsiri 10%-ə çatmışdı. Bu isə, olduqca təhlükəli bir hal idi, çünkü onsuz da cüzi məbləğdə olan bütçə süretlə boşalırdı.

Emissiya ümumi gəlirlərin 50%-ne gəlib çatdı. Bankların kredit faizi birdən-birə 250 faizə yüksəldi. İnflyasiya faizi 1800%-ə çatdı. Ən təhlükəlisi isə o oldu ki, bütün kreditləri bank faizlərlə qapatağa başlıdlar.

Ölkədə xarici ticarət dövriyyəsi 60 faiz aşağı düşdü və iqtisadi cəhətdən dövlət çökdü. Minlərlə zavod, fabrik, istehsal müəssisələri, aqrar təsərrüfatlar bağlandı, neticədə işsizlik və yoxsulluq sürətlə artdı, ölkədən xaricə kütłəvi axın başlandı.

Əhalinin vəziyyəti son derecə ağırlaşmış, dövlətin fəaliyyətinin saxlaya biləcək qədər belə bündə formalasıldı. Ölkəni xaos tam bürüdü, dövlət aparati iflic oldu, cəbhədə uğursuzluqlar baş aldı. Bütün bunlar göstərir ki, burada sosial-iqtisadi böhranın rolü danılmazdır. Bu ağır problemlər hərbi çəvriliş cəhdini zamanı xalqın hakimiyəti dəstəkləməməsinə səbəb oldu.

Siyasi faktorların rolü

Siyasi aspektində yanaşıldıqda isə, hakimiyətin daxilində qruplaşmalar və qarşıdurmaların yaranması keskinleşmişdi. Hakimiyət daxilində həmin parçalanmış qüvvələrin liderlərini hakimiyətə gətirmək uğrunda mübarizə gedirdi. Beləliklə, hakimiyət daxilində özbaşınalıq yarandı və sonda bütün komanda məslubiyətə ugradı.

Həmin vaxt ölkənin 4 "prezidenti" var idi. Birənəlilik şəkildə daxili işlər naziri kimi Əsgər Həmidov prezident Əbülfəz Elçibəyi heç eşitmirdi. Hətta Rəhim Qaziyev müdafiə naziri, İsa Qəmbər isə Ali Sovetin sədri kimi ona quşlaq asmirdı.

AXC-nin en böyük sehvlerindən biri də o oldu ki, Soçi danışqlarında qərara alındı ki, Kəlbəcər ermənilərə verilsin, guya bununla Qarabağ məsəlesi beynəlxalq müstəviyə çıxarılaçaqdı. Bu addi-

mın nə qədər böyük cinayət olduğunu indi daha aydın dərk olunur.

Kəlbəcər ermənilərə təhvil veriləndən sonra yeni hökumət müyyənənəşdirildi. Hakimiyət daxilində 3 yerə bölünmüş qüvvələr arasında mübarizə başlandı.

Elçibəy tərəfində olan qüvvələr olduqca zəif idi. Prezident özü isə komandanı idare etmək iqtidarından deyildi. Daxili gərginlik azmış kimi, Azərbaycana təsir rıqaqları son derecə güclü olan İranı və Rusiyani qıcıqlandıracaq bəyanatlar yağırdırlırdı.

Hakimiyətin monolit olmaması öz təsirini göstərdi. İsa Qəmbər hakimiyəti bütövlükdə elə keçirməyə cəhd edirdi. Bu istiqamətə o ilk növbədə, prezidentin səlahiyyətlərinin bölüşdürülməsi, kon-

hakimiyət davasına hər qruplaşma cəbhə bölgələrindən öz batalyonlarını çekib getirmək dəstək verirdilər. Mitinqlərdə boşboğazlıq edilən vaxtda ermənilər Qarabağda şəhər və kəndlərimizi elə keçirmək, əhalini məhv etməkə məşgul idilər.

Hakimiyət vahid nizami ordu yarada bilmədi, xaotik özünü müdafiə batalyonlarının hərəsi bir siyasetçiye tabe idi və onun əmri ilə istenilən anda döyüş bölgəsindən geri çəkilirdi. Müharibə getdiyi bir dövrdə orduda xeyanətlər və hərbi cinayətlərinə arası kəsilmirdi.

Hakimiyət ordunun hərbi texniki bazasını gücləndirmək üçün mümkün imkanlardan istifadə edə bilmədi. Bir çox əməliyyatlar qeyri-peşkar hazırlanğılarından böyük itkilər və uğursuzluğa düşərən oldu.

Hərbi çəvriliş cəhdiniyə necə baş verdi?

Gəncədə 1993-cü il iyun hadisələri vəziyyəti daha da ağırlaşdırıldı. Burada hökumətə tabe olmayan Surət Hüseynov rəhbərlik etdiyi bir qrup zabitlə "hərbi birlik" yaratmışdı. 709 nömrəli hərbi hissə Müdafiə Nazirliyinə tabe olmurdu.

stitusyanın 121-ci maddəsinin 7-ci bəndinin dəyişdirilməsi məsəlesi gündəmənə getirmişdi. Bu maddəni dəyişdirdilər. Məqsəd o idi ki, prezidentə hər hansı bir şey olarsa, onun səlahiyyətləri parlamentin sedrinə keçsin. Lakin İsa Qəmbərin hazırladığı plan özünə qismət olmadı. Proseslər nəzarətdən çıxmış və hakimiyət iflic olmuşdu.

Hərbi faktorların rolü

Hərbi cəhətdən, olduqca özbaşına bir vəziyyət yaranmışdı. Çox sayda özünümüdafiə batalyonları yaradılmışdı, kimin kime tabe olduğu məlum deyildi. Müdafiə Nazirliyi kağız üzərində idi. Hər silahlı dəstə bir siyasi klanın mənafeyini qoruyur, özbaşına əməliyyatlar aparır, mənsub olduğu qruplaşmanın paytaxtda vəziyyəti pisləşəndə cəbhəni buraxıb Bakıya üz tuturdular.

Qısa desək, Bakıda aparılan

iqtidar hərbi müxalifətin öhdəsinən gələ bilmirdi.

İyunun 4-də şəhər hərbi qiyamı yatırmaq üçün hökumət Gəncəyə 3 minədək canlı qüvvə, güclü hərbi texnika yeritdi. 709 nömrəli hərbi hissənin kazarmaları dağıldı, hərbi təyyarələr havaya qalxıb havaya limanını darmadağın etdi. Lakin qiyamçılar təslim olmadılar. Onlar prezident qvardiyaçılardını şəhərdə çıxarmaq adı altında avtobusa doldurub güllələdilər.

Hökumət qüvvələri məglub edildi. Qiyamçı hərbi hissələr Bakıya doğru yeriməyə, prezidentin və hökumətin istefaya getməsini tələb etməyə başladılar və müqavimətə rast gəlmədən paytaxta yaxınlaşdırılar.

İyunun 14-də Nəvahi yaxınlığında hökumət qoşunları ilə hərbi qiyamçı qüvvələr üz-üzə dayandı. Yaranmış vəziyyətlə əlaqədar parlamentin sədri, baş nazir, 3 güc nəzirliyinin rəhbəri istefaya get-

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkışafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkışafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği: dövlət müstəqilliyimizin bərpasının 30-cu ili- Azərbaycan dövlətçiliyi müasir mərhələdə;" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

məye məcbur oldular.

Bu elə bir dövrdə idi ki, daşnaklar "Böyük Ermənistən" yaratmaq niyyətləri, Azərbaycanı Qafqazın siyasi xəritəsindən silmək planları reallaşmaq üzrə idi. Azərbaycan torpağı etnik əlamətə görə parçalanmaq təhlükəsi qarşısında qal-

Naxçıvan Ali Məclisinin sədri Heydər Əliyeva müraciət etdi və 1993-cü il iyun ayının 6-da onu Bakıya dəvet etdilər.

Ümummilli lider xalqın bu ağır gündən dəvəti qəbul edib iyunun 9-da Bakıya gəldi. O, öz həyatını təhlükə altında qoyaraq Gəncəyə getdi. Hadisələrin daha faciəli nəticələrə getirib çıxarmaması üçün öz sözünü dedi. Xalq arasında çox böyük nüfuzu olan dahi siyasetçinin Gəncəyə səfəri vətəndaş qarşıdurmasının genişlənməsinin qarşısını aldı.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin Ali Sovete sədr seçilməsindən bir neçə gün sonra prezident Əbülfəz Əliyev prezident postunu qoyub Bakını tərk etdi. Dövlət başçısı ölkəni uzaq və kiçik Kələki kəndindən idarə edəcəyinə qərar verdi. Lakin ölkədə siyasi proseslərin qaynar vaxtında, hökumət böhranının gərgin məqamında, iğtişaş və qarşıdurmaların vətəndaş müharibəsinə getirib çıxarmaq üzrə inkişaf etməsi dövlətin idaresini qüdərli bir siyasetçinin elinə almamasını şərtləndirirdi.

İyunun 15-də Heydər Əliyev parlamentin sədri seçiləndən sonra ilk növbədə vətəndaş qarşıdurmasının qarşısını almağa, respublikada sabitlik yaratmağa, iqtisadi sferada stabilliy təmin etməyə, cəbhədə real vəziyyəti qiymətləndirib, dövlətin hərbi qüvvələrini və müstəqil özünümüdafiə dəstələrini birleşdirib vahid mütəşəkkil ordu yaratmağa başladı.

Sonrası məlumdur. Azərbaycanda stabillik yarandı, sosial-iqtisadi İslahatlar keçirildi, atəşkədən sonra ordunun möhkəmləndirilməsinə başlandı. Bunların neticələri bu gün aydın müşahidə olunur.

1997-ci ilin iyununda Milli Məclis Heydər Əliyevin Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin sədri seçilən günü - 15 iyunu bayram elan etdi. Həmin gün tariximizə Milli Qurtuluş Günü kimi daxil oldu. Ümummilli lider 4. iyun hadisələrinə belə qiymət vermişdi: "4 iyun hadisələri hakimiyətdəkiliyin fərasətsizliyindən və öz işlərini görə bilməməyindən başlayıb".

Həqiqətən də belə idi

Elçin Bayramlı

Uçuşların başlaması ölkəyə nə verəcək?

"İslamabad ilə hava yollarının açılması turistik baxımdan müsbət bir hadisədir". Bu sözleri SİA-ya açıqlamasında iqtisadçı Xalid Kərimli bildirib. Onun sözlərinə görə, nəzərə alsaq ki, İslamabadla Azərbaycan arasında uzaq məsafə var. Bu cür hava yollarının açılması həmçinin Pakistan'dan Azərbaycana gələn turistlər və bizim vətəndaşların Pakistan'a getməsi üçün də əlverişlidir: "Əvvəller insanlar Pakistanə getsələr də, tranzitlərlə bu proses baş verirdi. Amma indi daha rahat şəkildə uçuşları əldə edə biləcəklər. Həmçinin bu, pul baxımdan da biletlərin daha ucuz qiymətə əldə olunmasına gətirib çıxardacaq. Əlaqələrin daha da intensivləşməsi, biznes qurmaq istəyən şəxslərin işinə rahatlaşmasına da gətirib çıxardır ancaq birbaşa faydalara baredə danışmaq hələ tezdir. Çünkü əməkdaşlıq çərçivəsində görülən işlər nəticəsində müəyyən faydalı və əhəmiyyətli faktorlar ortaya çıxacaq".

Banuçiçək

Cennifer Lopez niyə ağladı?

Xarici MTV kanalı tərəfindən kino və televiziya dünyasının ən yaxşıları mükafatlandırılıb. SİA xarici mətbuada istinadən xəber verir ki, Kaliforniyadakı Barker Hangarda təşkil edilən MTV mərasimində "Euphoria" serialı dörd mükafatla gecənin qalibi oldu.

"Hörümçək adam" filmi isə "Ən Yaxşı Film" və "Ən Yaxşı Performans" mükafatlarını aldı. ABŞ müğənnisi və aktrisası Jennifer Lopez "Mənimlə evlən" filminde oxuduğu mahniya görə "Ən yaxşı mahni" mükafatını qazanıb. O, həmçinin "Nəsil Mükafatı"na layiq görünlüb.

Lopezin təşəkkür nitqi çox təsirli olub. O, mükafatı övladlarına və menecerinə həsr edib. O, səhnədən nişanlısı Ben Afflecki "Əzizim, naharda məni gözlə" deyə səsləyib. Lopez "Hustlers" filmi Oskar mükafatına namizəd olmadığı üçün ağladı.

Ayşən Vəli

Levandovski: "Dostlarımdan ayrılmam"

"Bavariya"nın futbolçusu Robert Levandovski klubdan ayrılmaq istəyini açıqlayıb. Qol.az "Bayern&Germany"ə istinadən xəber verir ki, 33 yaşlı hücumçu deyib: "Mən ayrılmam. Çünkü həyatimdə daha çox duyu isteyirəm. Məni dinişmək istemirdilər. İçimde nə isə söndü. Bunun öhdəsindən gəlmək mümkün deyil. Dostlarımdan ayrılmam. Onların bəziləri ilə uzun illər keçirdim. Hər gün bir-birimizi görürdük. Bu, əsl dəstluqdur. Zədələrə və ağrılara baxmayaq, oynamaya hazır olanda hər şeyimi sonuna qədər ortaya qoymam. Mənə, bu vəziyyətdə hər iki tərəfə uyğun həll yolu tapmaq lazımdır. Birtərəfli həll yolu olmamalıdır".

Qeyd edək ki, poşalı forward öten mövsüm "Bavariya"nın heyətində bütün turnirlərdə 45 oyunda 50 qol vurub.

Erkən yaşdan telefon istifadəsi nə dərəcədə zərərlidir?

"Uşaqların telefon istifadəetmə səbabı çox önemlidir. Bu bir rabitə vasitesidirmi? Oyuncaqdır mı? Yoxsa uşağın tək məşgulliyətidir? Bu çox önemlidir". Bu sözleri SİA-ya açıqlamasında psixoloq Fidan Nizamova bildirib.

Onun sözlərinə görə, uşaqlara telefon istifadəsinə qadağa etməyin tərəfdarı deyiləm çünkü belə olan halda uşaqla əksinə maraq və həvəs oyatmış olur: "Doğru istifadə etdikdə telefondan da fayda almaq olur. Bu gün biz bəzi hallarda kitabdan, qəzetdən çox telefon vasitəsi ilə maarifləne bilirik. Ona görə burada uşağın tərbiyəsi, maraqları, dünyagörüşü çox önemlidir. Uşağa telefon verdikdən sonra deyil, telefonu verməmişə qədər tərbiyyələndirmək lazımdı. Valideynlər uşağın telefon ilə oynamasından şikayət edərkən düşünməlidir ona başqa hansısa alternativ məşgulliyət təklif edirmi? Uşaq çox zaman telefondan vaxt keçirmək üçün istifadə edir. Çünkü məşgulliyəti yoxdur darıx".

Yetkinlik yaşına çatmamış uşaq da elbette istifadə edə bilər amma əgər telefon onun 90% gününü təşkil etmirsə. Telefon rabitə və arıtıq əyləncə və mariflənmə vasitəsi neçəvrilib".

Baş redaktor:
Bəhrəz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.
Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az
"ƏLİNÇƏ" AZƏRBAYCAN XƏYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə biler.

Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur

B.Hüseynli

Tiraj: 3220